Publicație lunară editată de DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY

DACIA magazin

Director fondator: Dr. Napoleon Săvescu

Nr. 27 decembrie 2005

UN AN NOU DECEBAL 2006

CU FERICIRE ȘI SĂNĂTATE TUTUROR DACOROMÂNILOR

Dacia Magazin

SUMAR

SCRISOARE DESCHISĂ

PREA FERICITULUI TEOCTIST
Patriarhul României
şi
Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române
Decembrie 09 2005

În calitate de fondator şi preşedinte al Societății "DACIA REVIVAL" ("Reînvierea Daciei") de la New York, organizație dedicată studiului şi aplicațiilor în domeniul istoriei vechi a României, supun aprecierii Prea Fericirii Voastre o problemă românească de acută importanță şi urgență, în care opinia Bisericii Ortodoxe Române este hotărâtoare.

După cum se ştie, organizația noastră deține un număr de 6 filiale în România şi 5 în alte țări ale lumii în care există o semnificativă emigrație românească. "DACIA REVIVAL" este posesoarea unui impresionant şi foarte solicitat site pe internet ("www.dacia.org"), publică revista "DACIA MAGAZIN" (cu desfacere românească şi internatională), este proprietara stației de televiziune din New York "Dacia T.V.", sponsorizează emisiunea saptaânală "NOAPTEA ALBASTRĂ" de la Radio România şi a organizat şi suținut pâna acum şase ediții anuale ale CONGRESULUI INTERNAȚIONAL DE DACOLOGIE la Bucureşti şi patru în Statele Unite ale Americii sub patronajul Institutului de Teologie Ortodoxă din New York, a ridicat pe teritoriul României , în ultimii cinci ani trei monumente: statuia regelui" Burebista" (Oraştie jud. Hunedoara), "Niculae Densuşianu" (Densuş, Tara Hațegului, jud. Hunedoara), "Primul mesaj scris din istoria omenirii" (Tărtăria, jud. Alba).

Între membrii prestigioşi şi activi ai acestei organizații se numără zeci de profesori universitari, cercetători pluridisciplinari, arheologi, istorici, filologi, preoți, sute de cadre didactice din învățământul mediu, studenți ai universităților din România, USA, Canada, Italia, Germania, Spania, Franța, Macedonia, Australia şi un larg public românesc, care apreciază din ce în ce mai mult acțiunile noastre. Este elocventă, în acest sens, desfăşurarea - în vara acestui an, în Bucureşti, la Hotelul Intercontinental - a ediției a 6-a a Congresului Internațional de Dacologie, la care s-au prezentat peste 100 de comunicari ştiințifice, audiate de peste 1600 persoane.

*La încheierea lucrărilor acestui Congres participanții au solicitat în unanimitate, **ca în anul 2006 Congresul să fie dedicat comemorării a 1900 de ani de la moartea regelui dac Decebal**, erou al luptei de neatârnare a strămoşilor acestui pământ, luptător neînfricat împotriva căderii țării sale sub jugul legionarilor romani şi sub sceptrul unuia dintre <u>cei mai mari prigonitor al creştinilor, Nerva Traian Augustus.</u>*

În contrast, Ministerul Culturii şi Cultelor a hotărât să dedice național şi internațional Anul Românesc 2006 "personalității împăratului roman Traian, cuceritorul Daciei".

Punctul nostru de vedere, supus aprecierii publice româneşti, pleacă de la realitatea că, potrivit datelor istorice din însăşi sursa Latină, cotropirea, jefuirea şi colonizarea Daciei (fie şi doar a 14%! din teritoriul ei) au fost rezultatul unei acţiuni de agresiune externă, de invadare a pământurilor noastre strămoşeşti.

Prin "celebrarea unui invadator" (indiferent care ar fi numele acestuia) în locul logicei comemorări a luptei eroice de auto-apărare, poporul Român transmite omenirii un grav şi complet eronat mesaj: acela că suntem un popor gata să-şi glorifice… cotropitorii.. şi pe un Anti-Crist!

Ce urmează? Celebrarea lui Atila, a tătarilor lui Ginghiz Han, a lui Robert de Anjou, a lui Sinan Paşa, a lui Baiazid, a lui Hitler, şi de ce să nu ne întoarcem, ca în urmă cu câţva ani, şi la Stalin?!!…

În luna octombrie a.c., cu prilejul unei conferinţe de presă oferită la New York, am înmânat personal preşedintelui României un nou memoriu în acest sens, rugându-l să intervină pentru oprirea unei acţiuni dăunătoare adevăratelor interese ale României. Răspunzând că D-sa " nu este istoric" dar… aşa ştie, că "de asta vorbim româneşte, pentru că ne-am născut din unirea cu Romanii" (!) preşedintele român a reiterat, învoluntar, colosala confuzie cultivată vreme de două secole privind originea Românilor şi a Limbii Române.

Această apreciere eronată, insistent lansată din raţiuni politice şi consecvent impusă, a fost iniţial o armă pozitivă prin care corifeii Şcolii Ardelene şi clerul (iniţial de "rit grecesc-ortodox" dar devenit şi pe această cale "greco-catolic") primeau favoruri politice şi sociale pentru români. Aceste avantaje se obţineau prin curtarea cancelariilor europene catolice şi, mai ales, a Scaunului Papal, revendicând o "înrudire directă" cu etnia a cărei tradiţie post-antică era reclamată de Vatican. În sprijinul acestei revendicări se aduceau:

1. argumentul relativei asemănări dintre limba română şi cea latină, cea dintâi fiind, pasămite, urmaşa limbii legionarilor romani(?!) cantonaţi pe 14 % din teritoriul Daciei "Pre-Romane"(!),

2. argumentul învingerii dacilor de către legiunile şi cohortele romane, care a dus la sugestia stârpirii dacilor şi limbii dacice. Această limbă a fost declarată "necunoscută" şi gonită cu nonşalanţă, fară nici un temei ştiinţific, undeva în lumea idiomurilor estice înghiţite de istorie. Chiar şi azi în cercurile cele mai înalte ale "intelighenţiei româneşti," circulă legenda absurdă a naşterii poporului român din "casătoria" militarilor romani cu femeile dace rămase fară bărbaţi!

Ştim astăzi, că întreaga teorie a "derivării limbii române din latină" (ca şi a derivării celorlalte limbi europene "romanice") este o flagrantă eroare, în pofida faptului că pe acest neadevăr a fost construită o întreagă disciplină lingvistică: Romanistica.

Mai toţi lingviştii de autentică competenţă recunosc că "limbile romanice" – inclusiv idiomurile latine care nu le sunt precursoare, ci surori acestora – au evoluat în mileniile III si II î.d.Hr. dintr-o aripă "romanică", central şi est-europeană, dezvoltată din straturile mai vechi ale Indo-Europenei şi Paleo-Indo-Europenei, vorbite de o populaţie locată pe cursul mediu şi inferior al Dunării, până în nordul Mării Negre. Deci, aceste iniţiale "graiuri romanice" au migrat spre sudul şi sud-vestul european, aşa cum, din acelaşi centru, cu 2-3 milenii în urmă, migraseră în toate cele patru vânturi fragmente de triburi care au dezvoltat, în timp, toate celelalte "limbi indoeuropene" din Europa şi Asia.

Este o chestiune de elementară logică recunoaşterea faptului că şi pe "teritoriul de formare" a rămas, constant, un nucleu conservativ al caracteristicilor idiomului iniţial. Faptul că limba română veche (probabil identică cu forma străbună a dialectelor aromâneşti), la o analiză mai atentă, prezintă un net caracter conservativ (de elemente lexicale, de flexiune şi fonologie) este un argument, în ultimă instanţă, hotărâtor. Există acute premise pentru identificarea acestui idiom mai vechi decât latina de pe Tibru, cu limba vorbită de intinsa populaţie geto-dacă (din teritoriul actualei Slovacii până dincolo de Nistru), adică populaţia nordică şi nord-estică din latura traco-pelasgilor balcanici.

A atribui limba urmaşilor acestora, limbii latinilor de pe Tibru, înseamnă a ne întoarce la inepţiile dicţionarului lui Laurian şi Massim. Mulţimea eterogenă a militarilor legionari "romani" în realitate nici nu vorbeau limba latină. De pildă, principala legiune "romană" cantonată câteva decenii în inima redusului teritoriu al "Daciei Felix", era Legiunea a V-a MACEDONICA, formată din balcanici "macedoneni", care vorbeau un dialect… "macedo-carpatic!"

La memoriul pe care l-am înaintat Preşedintelui României a raspuns Secretarul de Stat, dl. Virgil Ştefan Niţulescu, din Ministerul Culturii şi Cultelor; probabil o persoană bine intenţionată şi doctă în domeniul său specific de activitate, dar, din nefericire, insuficient cunoscătoare a problemei în discuţie. Raspunsul d-sale este următorul:

Stimate Domnule
Dr.Napoleon Săvescu

Ca răspuns la petitia (sic! memoriul) dvs. adresată Preşedintelui României, Domnul TRAIAN Băsescu, vă transmitem faptul că Ministerul Culturii şi Cultelor a aprobat propunerea privind declararea anului 2006 ca "Anul Cultural TRAIAN". Anul 2006 marcheazaă momentul aniversării a 1900 de ani de la cucerirea (sic! a 14% din teritoriul) Daciei de către Traian, eveniment

de importanță capitală pentru formarea poporului român, cu multiple conotații aniversare, printre care cele mai importante se referă la intrarea teritoriului actualei Românii (sublinierile îmi aparțin, N.S.) în "orbis romanus"(sic! Corect: Orbis Romae, ori Orbis Romanii sau, în ultimă instanță, Orbis Romaniae!) şi începutul (!) primei comuniuni de limbă, cultură şi civilizație europeană.

Adevărul este că, înainte de a se consemna în istorie "activități italice" (de sorginte grecească, deci egeeana şi deloc "europeană"!) există un numar impresionant de "culturi preistorice" şi "incipient istorice"(vezi Cucuteni, Gumelnița, Criş-Starcevo, Hamangia, Vincea, L.B.K., etc.), respectiv din mileniile IV şi III î.d.Hr., determinante pentru conturarea perimetrului "indoeuropean incipient", care se află pe teritoriul... geto-dacilor!

Sugerăm d-lui Secretar de Stat să studieze identitățile cultual-constructive ale sanctuarelor de la Dealul Grădiştei – Sarmisegetusa Regia - (probabil legendarul Kogaion) cu monumentele megalitice de la Stonehendge, Avebury, Woodhenge, DinneverHill şi alte revelatoare "rude-străbune" ale structurilor cultuale profesate de geto-daci, cât şi conexiunilor tulburătoare dintre cultura geto-dacă şi culturile celte, germanice şi sarmatice - toate acestea, cu sau fără acceptul d-lui Secretar de Stat- structural şi exclusiv europene!

Ar mai fi de menționat şi faptul că "din teritoriul actualei Românii" doar 27% (iar din teritoriul " nord-dunarean geto-dac" doar 14 %!) a fost temporar sub ocupație militară şi control commercial roman (sintagma "Dacia Felix" însemnând, în perioada în care a fost formulată, "Dacia cea rodnică" şi... nicidecum "Dacia cea Fericită", cum a tradus, partizan, Petru Maior!).

În alte teritorii din "orbis romanus" (sic!), care au suferit o ocupație cu sute de ani mai lungă decât teritoriul geto-dacic (cum sunt, spre exemplu, Britania 400 de ani, Grecia 641 de ani, Egiptul 425 de ani sau Palestina 325 de ani), populațiile repective nici nu s-au "mixat cu invadatorii" şi nici nu şi-au modificat limbile native! Ba chiar mai mult, în Italia, romanii nu au reuşit să creeze o limbă unitară, existând azi, acolo, peste 150 de dialecte!

Este, cumva aici sugestia că strămoşii românilor, care astăzi sunt gata să-şi celebreze invadatorii, jubilau la ideea acceptării unui jug şi sistem social străin şi a uitării complete a limbii într-o perioadă istorică atât de nesemnificativă, de 165 de ani?!... Ce ne facem cu frecventele răscoale ale "Dacilor Liberi", ale Carpilor şi, în ultimă instanță ale celor numiți "GOȚI" de Romani (dar GAETI de istoricul Iordanes), care au determinat elocventa "retragere aureliană" peste Istru, la 276 d.Hr.? De ce oare Dacii Liberi, reîntorşi pe teritoriile nord-dunărene părăsite de romani, şi-au uitat imediat limba şi au început să vorbească latina?

Sunt nevoit să propun spre examinare, pro-domo, şi un alt aspect. Este astăzi un fapt bine stabilit că modificarea credinței populațiilor nord-dunărene pe linia CREŞTINISMULUI nu a fost, în nici un fel, o acțiune premedievală venită dinspre Roma (cum a fost, de pildă, cazul creştinării triburilor maghiare la anul 1000), ci una pulsând dinspre sudul bizantin.

Spațiul social daco-get premedieval reprezenta un pivot în procesul creştinării europene. Este atestat aici arianismul, al cărui adept a fost episcopul Wulphila (un "moesian sud-dunărean" genial, considerat de unii istorici a purta un nume neaoş, doar alterat de scriitura latinizantă: "Vulpila"!!). Au activat aici cei patru bine cunoscuți mucenici dobrogeni, episcopiile "dunărene" menționate de condeie ecleziastice de primă mână, "mânăstirile" ulterior ortodoxe din nordul Dobrogei (Cocos, etc.). Toată această "orbis" a credinței a pătruns, dinspre sud şi cu relativă uşurință.

Celebrarea unei acțiuni militare romane de jaf şi colonizare, sub conducerea unuia dintre cei mai de frunte persecutori ai creştinilor, este o ofensă împotriva națiunii române şi a creştinismului neaoş. Amintim faptul că Biserica Catolică l-a declarat pe Traian un adevarat Anti-Crist, înlocuind elocvent statuia acestuia de pe Columna Traiană cu cea a Sfintului Petru. A ceda lipsei de informatie a celor care, din ignoranță, socotesc util să-l celebreze în anul 2006 pe acest agresor şi prigonitor al creştinilor, este o greşeală pe care Biserica Ortodoxă Română nu trebuie să o accepte.

Ne adresăm, în ultimă instanță, Bisericii Ortodoxe Române, pentru a lua atitudine împotriva eronatei intenții guvernamentale. În sondajele de opinie, alături de Armata Română, Biserica Ortodoxă Română ocupă locul de frunte în ceea ce priveşte încrederea populației. Intervenția Bisericii în această problemă, care nu este una de resortul unui "Minister al Culturnicilor", ci una de profundă conotație ETNICĂ este vital necesară şi determinantă.

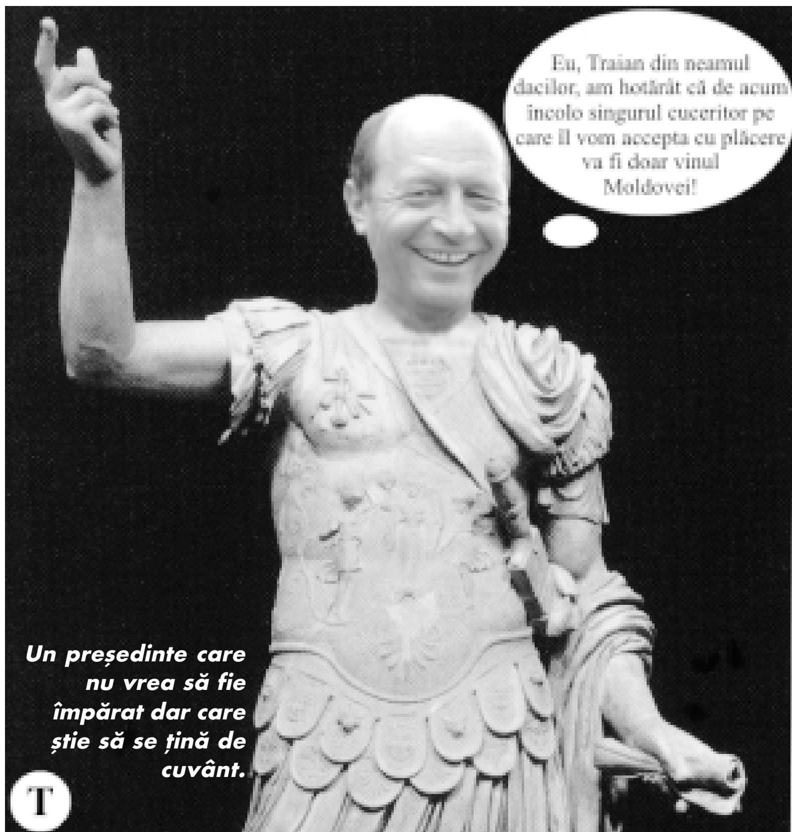
Supunem aprecierii şi acțiunii Prea Fericirii Voastre şi onoraților ierarhi ai Sfântului Sinod temeiurile acestei adresări.

Vă mulțumim respectuos pentru examinarea scrisorii noastre, cerându-Vă îngăduința de a o publica.

In numele tuturor membrilor şi susținătorilor din întreagă Lume a Societății DACIA REVIVAL,

Dr. Napoleon Săvescu
Preşedinte „Dacia Revival International Society"
21-26 Broadway, New York, 11106
www.dacia.org mail@dacia.org

CINE PUPĂ POALA LUI TRAIAN... ?

Un președinte care nu vrea să fie împărat dar care știe să se țină de cuvânt.

Este de necrezut şi totuşi se întâmplă în România anului 2005. Într-o epocă mult îndepărtată de cea în care se forma gândirea umană, o epocă în care rațiunea, ar fi natural să dicteze normalitatea noastră de zi cu zi, apar hidos, reacții şi acțiuni care te pun pe spate prin imaturitatea cu care sunt aruncate pe piață.

Printr-o hotărâre a Ministerului Culturii, anul care bate la uşă se va numi „Anul Cultural Traian". Aşa zisul „Congres al spiritualității româneşti", o manifestare căzută în derizoriu şi ridicol, hotărăşte sărbătorirea a 1900 de ani de la victoria romană în Dacia, motivând aceasta ca un eveniment de importanță capitală pentru formarea poporului român . Şi asta, tocmai la momentul în care se împlinesc 1900 de ani de la moartea eroică a regelui Decebal.

Acceptând prin absurd,(repetăm pentru cei care înțeleg greu, PRIN ABSURD), că ne-am născut, vorba cântecului, din doi bărbați cu brațe tari, ne-am pune firesc întrebarea cu ce este mai breaz Traian ca Decebal ? Ce îl îndreptăţeşte pe cotropitorul, pedofilul şi bețivanul de Traian să fie sărbătorit iar dreptul şi viteazul Decebal să fie uitat, părăsit şi umilit ? Răspunsul l-am aflat stupefiat, de la un mărunt slujbaş dintr-un birouaş prăpădit al ministerului amintit. Acesta, şoptit şi ascunzându-şi telefonul ca să nu cumva să fie ascultat, ne-a spus la un colț de stradă că niscai şefi de-a lui, mari de tot, cărora la un momentdat li se clătinau scaunele, au zis că n-ar strica să-l omagieze pe Traian, nu de alta, da ca să-i arate Întâiului Stătător al nației cât de mult prețuiesc ei numele de Traian pe care acesta îl poartă. Cu alte cuvinte, ca să nu fie dați afară pentru nu ştiu ce potlogării făcute în guvernarea ticăloşită, culturnicii au hotărât iar ministrul, care o fi fost acela, (ea su el) ,a aprobat că poala lui Traian trebuie pupată neapărat.

Nu ştim precis dacă lui Traian i-ar plăcea să-i fie pupată poala dar ştim că Preşedintele ales al României ne-a promis că o să trăim bine. Din cele ce vedem că se întâmplă în jurul nostru, ajungem la concluzia că nu o să putem trăi vreodată bine, dacă nu vom învăța să trăim înțelept.

Şi tot domnia sa Preşedintele Băsescu vine să aprindă un licăr de speranță că putem trăi înțelept.

Gustând cu o plăcere rafinată din vinurile Moldovei, vinuri molcome dar aducătoare de înțelepciune, alături de antiromânul său vecin Voronin, Preşedintele a declarat în cel mai pur stil dacic, că „SINGURUL CUCERITOR CARE VA FI ACCEPTAT CU PLĂCERE DE ROMÂNI" va fi Măria Sa Vinul Moldovenesc.

Vă mulțumim pentru promisiune Domnule Preşedinte, şi acum, chiar dacă intrăm în contradicție cu Burebista cel care nu prea iubea vița de vie, trebuie să socotim că e mai bine să fim cuceriți de vin decât umiliți şi înrobiți de cotropitori pe care mai trebuie să-i şi omagiem. ***• MALUS DACUS***

AVANPREMIERĂ CU DREPTUL ÎN "*ANUL DECEBAL*"

Iată că *Anul Decebal* **prinde contur. De la Braşov, HERMELLA un artist plastic cu o carte de vizită consistentă, trece Carpaţii şi vine la Bucureşti să spargă ghiaţa. Ea expune curajos, la Clubul Oamenilor de Ştiinţă peste 20 de lucrări în metaoplastie cu pietre preţioase, reunite într-o impresionantă galerie denumită** OGLINZI MAGICE –DACICA**.**

Decebal şi Burebista, alături de alte figuri de regi daci, străjuiţi de stindardul dacic, scene inspirate din glorioasa istorie a strămoşilor, toate acestea crează un tablou impresionant şi cu totul original al momentului dacic.

Este un debut curajos şi profesionist în adevăratul sens al cuvântului, care anunţă manifestări cultural istorice de amploare, în întreaga ţară, pentru anul care vine.Prezent la vernisajul expoziţiei, conf.dr.G.D.Iscru remarca faptul că « *un ceas mai devreme ceea ce s-a propus la ultimul congres de dacologie, a pornit la drum.Anul Nou « Decebal 2006 »*, cu voia sau fără voia unora, bate la uşă. Un prim pas a fost făcut spre lauda artistului şi pentru speranţele care renasc ale poporului dacoromân.

"SARMISEGETUZA" sau "KOGAION"?

prof. Timotei URSU

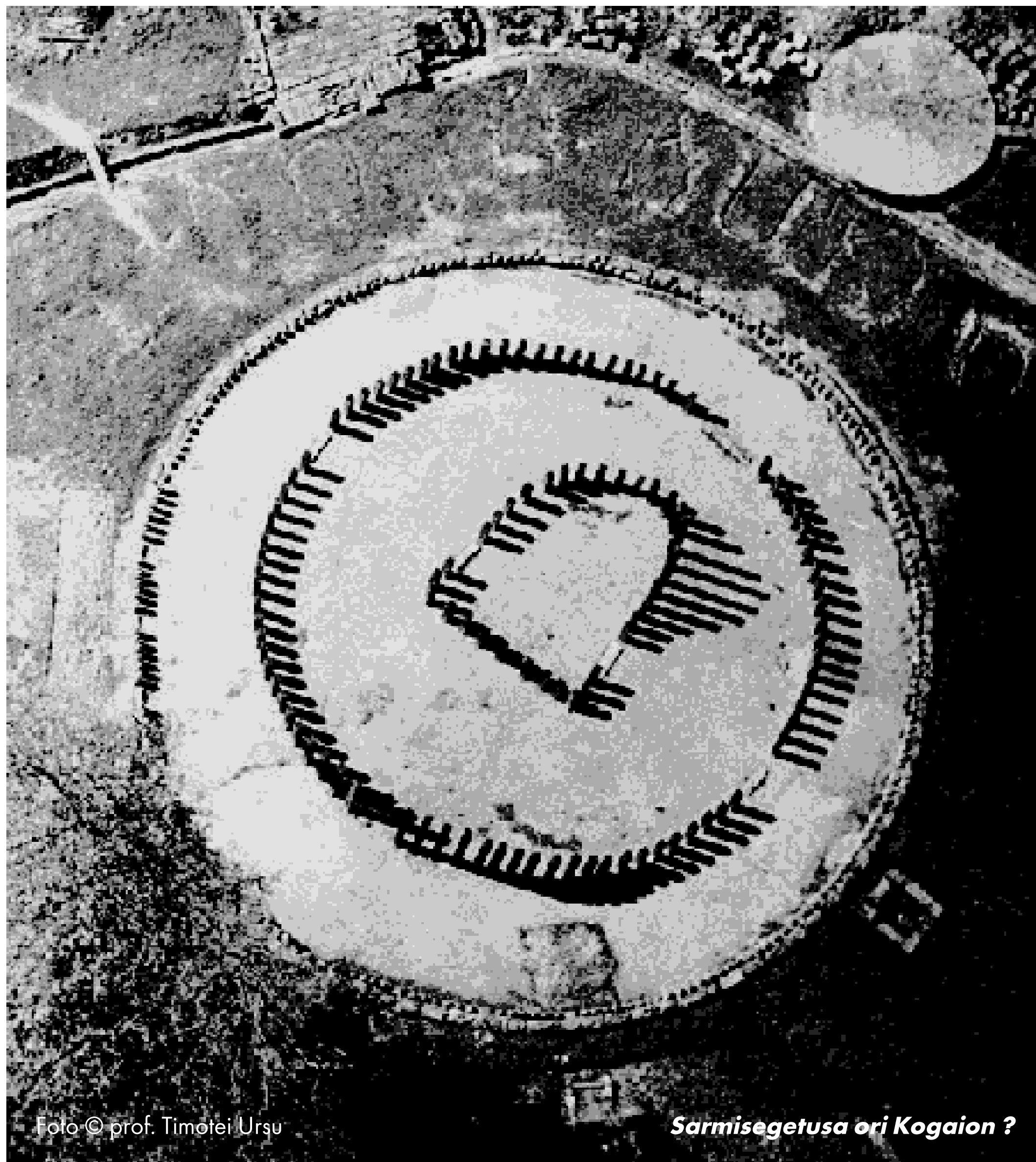
…Am în faţă o carte al cărui subiect îl formează "aşezările dacice din Munţii Orăştiei". Este un volum de peste 300 de pagini, editat la Deva, în 1996, intitulat sentenţios "SARMIYEGETUSA REGIA, CAPITALA DACIEI PREROMANE" şi semnat de patru nume cunoscute, bine ancorate în cercetările actuale arheologice (Ioan Glodariu, Eugen Iaroslavschi, Adriana Rusu-Pescaru) sau de natură pluridisciplinară (Florin Stănescu) la sanctuarele şi aşezările antice respective. Prin urmare: o lucrare comună, caracter accentuat de faptul că autorii nu semnează efectiv, fiecare în parte, anumite capitole. Aceasta demonstrează intenţia de a-şi asuma colectiv atât meritele cât şi scăderile acestei *cărţi de popularizare*, al cărui profil se situează undeva între ghidul de informare culturală pentru un public mai puţin avizat şi tentativa unei monografii pentru uz turistic.

Dar nu la meritele sau scăderile lucrării intenţionez să mă refer ci la o chestiune de principiu cu temeinice implicaţii atât în cercetarea istorică propriuzisă cât şi în sfere mult mai largi. Chestiunea de principiu o formează tocmai enunţul formulat de titlu, enunţ menit să "tipărească" apăsat în mintea şi în sufletul cititorului un probabil neadevăr, o simplă presupunere devenită în timp, prin repetiţie mecanică, o pseudo-axiomă a istoriografiei româneşti.

Pare multora extrem de riscant să pui semnul întrebării, astăzi, afirmaţia dacă regii dacilor (deci: inclusiv cel socotit "ultimul dintre ei", Decebal!) şi-ar fi avut sau nu capitala în miezul Munţilor Orăştiei, după ce nouăzeci şi nouă din o sută de români, astfel foşti elevi silitori – sau măcar cu o bună ţinere de minte – vor răspunde la întrebarea de mai sus, zâmbind ca şi cum ar răspunde întrebării cât-face-unul-plus-unul: "Bineînţeles c-o aveau la *Sarmisegetusa Regia*, domnule, precum *se ştie*. Sus-în-munte, sus-în-munte la izvor!…"

Autorul acestor rânduri răspunde la fel: da, după toate posibilităţile capitala dacilor era la "*Zarmizegedousa Basileion*", Sarmisegetusa Regală, cum o denumesc – în scris – cvasi-contemporanii ei, Cassius Dio şi Claudios Ptolemaios. *Unde* se afla însă aparent misterioasa "capitală a dacilor" este chiar subiectul acestei comunicări. Credem că există suficiente temeiuri, atât de natură logică cât şi de dovadă materială şi referinţă istorică care se opun "tezei oficiale" potrivit căreia această capitală ar fi fost situată în Munţii Orăştiei.

Aprecierea în bloc, ca într-un basorelief votiv, a existenţei în timp, adică pe parcursul a trei-patru secole a unei capitale *unice* a geto-dacilor nu are nici sprijin documentar şi nici logic. O asemenea apreciere ar trebui să aibă în vedere în primul rând importantele mutaţii sociale, de la tradiţionalismul tribal din perioada pre-burebistaniană (secolele III-II î.e.n.) şi transformările – fără îndoială importante, în "geopolitică", în mentalitate şi în formula instituţională, în organizarea socială, administrativă şi militară care au constituit progresiv cadrul apariţiei unei regalităţi autentice prin care Burebista ajunge să opună, în fapt, imperiul roman al lui Cezar, cel mai serios pericol la graniţele de Nord-Est, ba chiar să se implice, partizan, în conflictele interne ale imperiului. Prin cuceririle sale – nu numai înspre Vest, dar pe salba înfloritoarelor cetăţi greceşti de la Pontul Euxin şi, mai ales, în incursiunile peste Balcani, contactul geto-dacilor cu alte structuri culturale, inclusiv cu avantajele grupărilor sociale în *polis*-uri, de regulă asigurate cu îngrădire militară, este logic să fi determinat un import de ceea ce azi numim "how-know", înspre o treptată (uneori chiar accelerată!) modernizare a conceptului habitual arhaic, de origine tribală. Faptul că geto-dacii acordă o atenţie deosebită conceptului sacru, zamolxian, asistând pe vremea lui Burebista şi prin coordonarea de către priceputul conducător spiritual Deceneu la o veritabilă "explozie cultural-ştiinţifică" (după cum ne asigură, şase secole mai târziu, Iordanes!), conduce la ridicarea unor complexe precum impresionantele sanctuare de la Dealul Grădiştei (şi încă multe altele, nu numai în Munţii Orăştiei!). Se admite unanim că în construcţiile de la Dealul Grădiştei, de la Costeşti, de la o serie de alte fortificaţii (şi cu atât mai mult la cele din Câmpia Munteană, cum e, de pildă, complexul de la Popeşti, pe Argeş), este prezentă "amprenta constructivă grecească" şi, probabil, mâna unor meşteri veniţi dinspre peninsula Italică. A privi societatea geto-dacică drept o "uniune de triburi aninate-n munţii lor" şi izolate de lume, doar pentru a ţâşni din când în când peste Dunăre "în acţiuni de jaf" – astăzi o povestioară de adormit copiii! – s-a dezvoltat dintr-o iniţială naivitate pentru a deveni, până nu demult, o perversă tentativă de poluare a adevărului istoric în vederea justificării tezei imaginare a fragilităţii statului dac (?!) întru sprijinirea dreptului "descălecării", pe un teren *rămas gol*, ba a unor seminţii scito-sarmatice, ba huno-ugrice, şi, în sfârşit – "la momentul potrivit" – slave… În fapt, până la implantarea "Daciei Felix" în miezul fostului stat

Sarmisegetusa ori Kogaion ?

al lui Decebal, geto-dacii au jucat un permanent rol de *regulator* al mişcărilor browniene tribale de pe cursul mijlociu şi inferior al Dunării., amestecându-se mereu, orgolios, chiar în conflictele puternicului Imperiu Roman: izvoarele scrise menţionează nu numai "ajutorul" acordat de Burebista lui Pompei în conflictul crucial al acestuia cu Cezar, dar şi necazurile pe care i le făceau dacii imperiului în secolul următor. Este foarte probabilă implicarea regilor daci, care au urmat domniei lui Burebista şi Deceneu, adică Comosicus, Coson, Diurpaneu, în conflictele de frontieră facilitate de tulburările din Roma secolului I e.n. Este de notorietate de pildă, faptul că împăratul Domiţian, după insuccesul militar în tentativa de pedepsire a lui Decebal (şi probabil, a predecesorului acestuia, Diurpaneu?) pentru incursiunile militare pe teritoriul roman, pentru atragerea de "defectori" în regatul dacic şi, mai ales, pentru sprijinirea triburilor aflate în conflict cu legiunile Romei, nu găseşte o altă soluţie politică decât plătirea unui… tribut anual; ne-o spune

Ulpia Traiana capitala a regilor daci ?

textual Cassius Dio (LXVII, 7): "*Domițian, învins de marcomani și nevoit să fugă* (din Pannonia, n.n.) *trimise în mare grabă o solie la Decebal, regele dacilor, și îi oferă să încheie cu el tratatul pe care, mai înainte vreme, cerut de Decebal, îl refuzase în câteva rânduri. Regele acceptă termenii tratatului (...) dar nu a fost de acord să vină personal pentru tratative, ci îl trimise pe Diegis cu... (un grup de) ... oameni, pentru a-i preda armele (capturate!) și câțiva captivi, ca și cum aceștia ar fi fost singurii pe care-i avea ... (...) Reîntorcându-se la Roma (...) pentru a-și împodobi cortegiul triumfal, (Domițian) aduse o mulțime de obiecte, dar nu luate de la daci, dimpotrivă, cheltuise o groază de bani pentru a obține tratatul, acordându-i lui Decebal meșteri pricepuți în cele mai diverse meserii, folositoare și în timp de pace și în timp de război, ca să nu mai pomenesc de făgăduielile că îi va da mereu alte ajutoare" (sublinierea noastră)*. Această informație, de altfel coroborată cu o serie de repere, îl va determina pe profundul analist-istoric Vasile Pârvan (în GETICA, pg.116) să comenteze "la ce anume" foloseau dacii meșterii, prizonierii, refugiații și dezertorii romani: "*Fortificării romane (de pe limesul dunărean, n.n.)... îi corespunde, chiar din punct de vedere tehnic-militar, întărirea de către daci a tuturor punctelor strategice pe drumul spre Ardeal, cu cetăți și burguri și zidirea cu diguri transversale a tuturor intrărilor în munți, precum și fabricarea de mașini de război – toate construcțiile și mașinile făcute cu meșteri romani – pentru ofensiva împotriva cetăților romane de pe Dunăre"*.

Cititorul este rugat să nu scape din vedere informația dată de Cassius Dio, cum că meșterii obținuți prin tratatul cu romanii erau "pricepuți în cele mai diverse meserii, folositoare (atenție!): *și în timp de pace și în timp de război"*. Sau, cum am spune noi astăzi, specialiști în construcții civile și militare. Care ar fi fost "construcțiile civile"? Arheologii ne vor asigura că o serie de elemente în construcția cetății de la Dealul Grădiștei, de pildă, vădesc o "influență romană și grecească". Să se fi rezumat doar la atât *confortul* pe care Decebal și-l asigura sieși și alor săi prin "investiție străină"?! Nu cumva el utilizase "meșterii, prizonierii, refugiații și dezertorii romani" și pentru *remodelarea* capitalei tradiționale dacice cu un grad sporit de "confort mediteranean", cu o arhitectură de tip insular, etc., paralel cu amplificarea unor lucrări de fortificare militară; mai ales că prin angajarea "meșterilor străini" în lucrări civile zugrăvea un aspect benign, la adăpostul căruia se pregătea sistematic de război?

Ne reîntoarcem la textul lui Cassius, aflând că în 101, adică la mai bine de doi ani de la urcarea în

tronul imperiului, "... *Traian începu o expediţie împotriva dacilor, cântărind cu seriozitate acţiunile lor, profund mâhnit de avantajele ce le reveneau în fiecare an* (notaţi: asta la… vreo şase ani de la semnarea tratatului!)… *şi văzând cum, odată cu întărirea forţelor militare, le sporea şi trufia".* Ceea ce urmează este, oarecum, bine-ştiut. Şi anume că Traian începe ofensiva asupra dacilor trecând Dunărea "pe un pod de vase" (ceea ce nu înseamnă neapărat pe la Porţile de Fier!), urcă spre "munte" fie pe valea Caraşului, fie pe Valea Timişului şi, după ciocniri minore, în apropiere de actualul Caransebeş, la antica localitate Tapae – "*unde se află tabăra de război a barbarilor*", cum precizează Cassius Dio – în chiar valea ce duce spre aşa anumitele "Porţi de Fier ale Transilvaniei" urcând spre culmile Munţilor Poiana Ruscăi, ignoră avertismentul (scris cu litere latine pe o… ciupercă uriaşă) prin care "*burii şi alţi aliaţi ai dacilor*" (!) îl sfătuiesc să se oprească şi să purceadă la tratative de pace. Declanşează teatrul luptei cu dacii şi face faţă cu succes, dar şi cu mari pierderi, unei bătălii hotărâtoare. Îl încurajează şi încercuirea pe care o schiţează "*pe partea cealaltă*" (după toate probabilităţile către Haţeg), urcate pe Valea Jiului, trupele de mauri conduse de Lucius Quietus; dar este, pare-se, obligat de sosirea iernii, de tulburările din Moesia (provocate de posibili aliaţi ai dacilor!), ca şi de propunerile de pace ale lui Decebal, să oprească înaintarea militară. Decebal- a cărui soră a fost capturată de Laberius Maximus – deşi extrem de ezitant, este gata să se declare înfrânt, dar nu îngenunchiat, - citez din nou din Cassius Dio: …"*nu pentru că ar fi avut de gând să respecte condiţiile impuse, ci numai pentru a răsufla, câştigând timp"* . Care erau "condiţiile impuse"? "*… Să dea înapoi armele, maşinile de război, oamenii care le manevrau, să extrădeze transfugii, să dărâme lucrările de fortificaţii, să părăsească ţinuturile cucerite şi, în plus, să considere drept duşmani şi prieteni pe duşmanii şi prietenii romanilor; să nu mai primească sub nici un cuvânt pe nici un transfug nici să folosească în slujba sa vreun soldat recrutat din imperiul roman – căci obişnuia să atragă prin momeli un mare număr din cei mai valoroşi oameni…"* Evident, aflăm şi din acest citat o serie de lucruri revelatoare asupra "balanţei daco-romane" a momentului.

Traian încunoştinţează Senatul asupra noului tratat de pace încheiat cu Decebal şi, în 102, se reîntoarce în Italia, citez din nou din Cassius: "*după ce a lăsat o legiune la Sarmizegethusa şi după ce presără garnizoane în tot ţinutul*".

Insistăm asupra acestui fragment, semnalând că, deşi în prealabil… "*Traian cuceri înălţimile fortificate unde găsi armele, maşinile de război, prizonierii şi steagul capturat de daci de la Fuscus*", cercetarea arheologică n-a reuşit să identifice o reală prezenţă militară romană în Munţii Orăştiei decât în faza finală a celui de al doilea război (106!), terminat cu zdrobirea lui Decebal, a puterii sale militare şi instalarea (temporară) la Dealul Grădiştei a unei garnizoane militare aparţinând de Legiunea a IV Flavia. Dacă acolo ar fi fost instalată garnizoana militară încă după 102, precum şi alte "*garnizoane presărate peste tot*" şi acolo sau în imediata apropiere ar fi fost capitala lui Decebal, acesta n-ar fi fost capabil să "încalce clauzele tratatului de pace" şi să înceapă masive pregătiri de război, inclusiv – spune Cassius Dio: "*strângând arme, ba şi primea dezertori (romani), ridica fortăreţe… (…) … începu făţiş să-şi adune oaste şi să ridice la luptă seminţiile învecinate…*" Ba chiar: …"*puţin a lipsit să nu-l asasineze pe Traian prin şiretenie şi trădare" (!!).*

În acest caz, concluzia firească e aceea că "înălţimile fortificate" erau altele şi anume în apropierea teatrului de război din 101-102: în acest caz, pe culmile de la poalele munţilor Retezat, Vâlcan şi Poiana Ruscăi, în apropiere de "tabăra de război a barbarilor" (adică cea de la Tapae). Fundalul impresionant al înălţimilor Retezatului putea trece firesc în imaginea festivistă a viitoarei Columne Traiane; iar Sarmisegetuza… - unde era… *Sarmizegethusa în care Traian a lăsat o legiune în 102?!* Nu cumva Sarmisegetuza la care se referă Cassius Dio este, cu adevărat, cea care, după victoria romanilor în al Doilea Război va purta mai mult de un deceniu denumirea de "Colonia DACICA" iar ulterior anului 118 numele de "Colonia Ulpia Traiana Augusta *Dacica Sarmizegetusa*"?!… Nu cumva adevărata CAPITALĂ a regilor daci, situată într-o excelentă poziţie strategică (apărată de trei masive muntoase şi de puternicele castre de la Tibiscum – comuna Jupa de astăzi, de la Voislova, de castrul de la Micia – actuala comună Veţel, iar dinspre Sud-Est de castrul de la Bumbeşti; situată de asemenea pe anticul *drum comercial* devenit apoi "drum imperial", de la Drobeta la nordul Daciei Felix, în Porolissum, cum ne asigură introducerea la monografia de Hadrian Daicoviciu şi Dorin Alicu "COLONIA ULPIA TRAIANĂ…",) a fost şi a rămas – devenind firesc, prin "ocupare, colonizare şi dezvoltare în timp" – *capitală a DACIEI ROMANE*?!…

(continuare în numărul viitor)

ENIGMATICA DACIE "SALVEAZĂ" IMPERIUL ROMAN

Asist. Univ. George V. Grigore

"Cineva trebuia să găsească comoara lui Decebal să cumpere cu ea tot Pământul ..."
Alexandru Macedonski (Opere)

Societatea sclavagistă a avut ca trasatură definitorie însuşirea întregului produs al muncii sclavilor de către majoritatea dominatoare – aristocraţia, preoţii şi mai presus de toţi, persoana sacră a suveranului.

Baza sistemului economic era munca forţată, constrangerea în cadrul unor procese prelucrătoare înca rudimentare, cu o eficienţă redusă.Chiar şi în aceste condiţii se obţineau totuşi unele surplusuri de produse agricole, sau mesteşugareşti, aşa încât au putut să se înfiripe schimburile în natură şi, cu timpul, s-a format o categorie socială distinctă – negustorii.

Prin dezvoltarea acestui negoţ s-a trecut de la sistemul simplist al trocului la folosirea anumitor mărfuri ca masură a valorii, ca echivalent general pentru restul produselor, aşa încât să fie facilitată şi accelerată circulaşia bunurilor între comunităţile omeneşti. Drept instrumente pentru efectuarea plăţilor ocazionate de comerţ au fost folosite de-a lungul timpului diverse produse, ca vite, blanuri şi unele obiecte cu valoare simbolică recunoscută, de pildă, pietre deosebite sau scoici, ajungându-se până la urmă la o utilizare generalizată a metalelor care vor începe mai apoi să fie bătute ca monede, pentru o cât mai lesnicioasă mânuire. Banii nu vor rămâne prea multă vreme doar mijloace de intermediere între participanţii la viaţa economică. Întrucât ofereau posibilitatea să se cumpere orice şi oricât, banii au devenit întruchiparea bogăţiei şi puterii, fiind căutati, înmulţiţi, tezaurizaţi tot mai avid. Un fapt important în evoluţia relaţiilor economice şi sociale îl constituie neindoielnic extinderea împrumutului; într-o primă fază numai la produse destinate consumului, în special cereale, iar ulterior şi de unelte ale muncii si de instrumente băneşti. Împrumuturile apar acordate încă de la începuturi contra unui anumit preţ- dobandă -–ceea ce asigura o substanţială sursă de câştig creditorilor, respectiv deţinătorilor de disponibilităţi în mărfuri şi bani care încheiau asemenea tranzacţii.

Din dobânda excesiv de ridicată care se practica pe atunci, rămasă pentru posteritate sub denumirea de camată, s-a construit treptat o formă primitivă de capital ce avea să confere forţa economică şi importanţa socială posesorilor. Cu timpul, se cristalizează şi o îndeletnicire aparte – cămătaria – profilată pe tranzacţiile de împrumut ce luau amploare o dată cu dezvoltarea societaţii sclavagiste. Capitalul cămatăresc, era solicitat pentru nevoile curente ale producătorilor liberi, agricultorilor sau meşteşugarilor, de asemenea, de comercianţi şi navigatori în scopul finanţării afacerilor, ca şi de aristocraţie, din nevoia acoperirii cheltuielilor nemăsurate ale unei existenţe parazitare, de lux şi desfrâu, în sfârşit de suverani, pentru purtarea razboaielor.

Imposibilitatea în care ajungeau adesea datornicii, de a rambursa împrumuturile şi dobânzile împovărătoare, conducea la redistribuirea proprietăţii funciare, a mijloacelor de producţie şi a banilor în favoarea celor care se îndeletniceau cu profitabila camată.

Cine reuşea să concentreze pârghiile acestei puteri aflate într-o permanentă creştere?

Considerate sacre şi inviolabile, templele au reprezentat cu mult timp în urmă locurile preferate pentru adăpostirea de resurse vitale şi de avuţii, stocuri de cereale, obiecte preţioase, instrumente monetare. Casta preoţilor ce deserveau aceste temple nu s-a limitat numai la marea putere spirituală exercitată în baza credintelor religioase, ci a căutat să adauge şi forţa mai concretă pe care o conferea bogăţia, mai cu seama în forma cea mai concentrată şi producătoare de câştig: banii.

Tăbliţele de lut găsite stau marturie ca mai înainte de legiferarea lăsată de marele rege al Babilonului Hammurabi cu patru milenii în urmă, templele de aici aveau o activitate ce poate fi asemanată cu aceea a instituţiilor bancare moderne.

Ele acumulaseră mari bogaţii imobiliare şi mobiliare, aveau pământuri, cirezi, ateliere, unelte, sclavi, depozite de cereale, stocuri de lingouri din metale preţioase. Aceste avuţii nu conteneau să fie sporite atât prin munca sclavilor, cât şi prin împrumuturi purtătoare de dobânzi mari, conditiile tranzactiilor fiind precis stabilite prin inscrisuri. Tot asa au aparut şi dinastiile de cămătari cu sediu central, cu unităţi afiliate, finanţări importante, cu infiinţări şi exploatari de firme

comerciale, cu corespondenţi numeroşi, cu relaţii de afaceri extinse la scara internatională.

Astfel s-a format, alături de nobilimea funciară ce poseda pământuri şi sclavi, o aristocraţie a banilor, puţin numeroasa dar bogata, puternica şi influentă.

În căutare necontenită de câştig, mânuitorii de bani din Orientul antic, au fost cei care au iniţiat şi profitabilele speculaţii băneşti, denumite acum arbitraj de cursuri şi dobanzi.

Faţă de nivelul atins în evoluţia mijloacelor de producţie şi în schimburile comerciale, se poate aprecia ca decontările, circulaţia bănească, sistemul de credit şi gradul de acumulare a capitalului bănesc erau în reală ascensiune, dobândind o deosebită importanţă în viaţa economică, în mod special in conglomeratul statal elenistic şi mai apoi in imensul teritoriu dominat de Roma.

Templele din Grecia s-au ocupat timp de secole de afaceri bănesti, oraşele- cetăţi din arhipelagul elen depunându-şi aici tezaurele.

Motivând prin slujirea interesului public, templele efectuau operaţiuni monetare cu raţiuni precise, având ca scop foloasele economice directe.

La apariţia şi răspandirea monedei în spaţiul civilizaţiei greceşti, în secolul al VI-lea i.e.n., împrumutul între particulari era demult cunoscut şi aplicat, fapt ce a condus Atica aproape de razboiul civil. Pentru neplata obligaţiilor tot mai mulţi ajungeau sclavi sau luau calea pribegiei. Numai reformele lui Solon au putut să rezolve pentru moment situaţia, datoriile fiind anulate şi trecutul lichidat cu scopul de a fi salvat poporul atenian.

La Roma se constituise, de asemenea, o categorie profesională distinctă a mânuitorilor de bani, denumiţi " argentarii ". Aceştia erau destul de numeroşi chiar din secolul al IV-lea î.e.n., fiind o prezenţă obişnuită în porturi, centre comerciale şi chiar în Forum.

Gândirea sistematică română s-a reflectat în perfecţionările aduse evidentelor ţinute de aceşti mânuitori de bani, care prezentau similitudini cu sistemul de contabilitate în partidă dublă aplicat pană în zilele noastre. Prin diversitatea si complexitatea lor, operaţiunile de tip bancar au atins cel mai înalt stadiu de dezvoltare din lumea antica.

În lumea antică, Roma oferea prin nenumaratele dovezi exemplul celei mai mari puteri pe care o dobândesc mânuitorii de bani în cadrul societăţii sclavagiste. Se acumulau averi fabuloase, sporite şi mai mult prin camătă de către cei ce formau "ordo publicanorum", un grup puternic; o adevarată castă de afacerişti îmbogăţiţi deopotrivă pe seama statului şi a cetăţenilor.

În exercitarea funcţiilor publice işi făceau loc de multe ori corupţia şi abuzurile, aplicându-se fără scrupule deviza " imbogăţiţi-vă ".

Realizarea de câştiguri din afaceri băneşti ajunsese să-i preocupe pe foarte mulţi membri ai înaltei societăti şi sporirea averii era calificată drept virtute.

Aşa se explică de ce aristrocraţi, filozofi, cavaleri, magistraţi, scriitori, oameni politici cu reputaţie şi comercianţi importanţi nu ezitau să participe cu capitaluri la cele mai diferite afaceri, chiar alături de afacerişti parveniţi.

Uneori se mergea până la inţelegeri şi colaborări între mai multe asociaţii concurente pentru a domina o categorie de afaceri şi a impune ceea ce in timpurile noastre se cheama preţ de monopol.

Polybios a scris că la Roma cu greu putea fi găsit un barbat bogat care să nu fi participat, anonim sau declarat, la vreuna dintre formele arendărilor de stat. De regulă, activitatea propriu-zisă era desfăsurată de sclavi şi liberti, insărcinaţi să acţioneze în numele afaceriştilor.

Personalităţi marcante ale vieţii spirituale romane au luat parte curent la afaceri cu caracter cămătaresc, printre aceştia amintim pe eminentul jurist Cicero Pompeius, cel ce a acordat împrumuturi de ordinul milioanelor de sesterţi unor regi din Orient, precum şi oraşelor din Grecia şi din Asia, ca mijloc pentru atragerea în jocul său politic.

Această evoluţie a cămătăriei se cere privită şi înţeleasă prin prisma unor evenimente istorice. Cetăţeanul roman de rând, agricultor sau meştesugar, avea obligaţia să se înroleze, să-şi procure echipamentul şi să participe la nesfârţitele expediţii de cucerire , timp în care familia trebuia să recurgă la împrumuturi, pe care, acumulându-le, nu le mai putea onora.

Referindu-se la situaţia creată către sfârşitul secolului al II-lea î.e.n., în cunoscuta sa " Istorie romană " Theodor Momsen afirma că egalitatea dintre ceea ce el denumeşte " oligarhia financiară a capitaliştilor romani " şi " oligarhia politică " constituie trăsatura definitorie a epocii. În mâinile acestor financiari se reunea venitul funciar din aproape întreaga Italie şi din părţile cele mai bune ale provinciilor romane cât şi prin sistemul arendării impozitelor, o parte considerabilă a veniturilor de stat.

După instaurarea imperiului, puterea politică a senatului scade evident. Acum cavalerii, puternici din punct de vedere economic ajung să formeze majoritatea administratorilor importanţi aflaţi în slujba

împăraților. Nu mai conta obârşia, ci averea.

Pe tot parcursul de la instaurare şi până la agonia Imperiului roman, spolierea prin cămătarie a continuat, iar datoriile se acumulau, ducând la ruinarea a tot mai multor oameni liberi, de la cei simpli până la aristocrați din familii de prim rang.

În perioada decăderii Imperiului roman concentrarea bogăției atinge un nivel fără precedent. Distinct de ce aparținea statului, şi personal împăratului, totalitatea avuțiilor mobile si imobile, inclusiv o mare parte din mijloacele monetare se aflau în mâinile unei oligarhii din ce in ce mai restransă ca număr.

Imperul roman, în perioada de dinaintea domniei lui Traian suferea de o puternică criza de numerar.

Forțat de împrejurări, împăratul pregăteşte campania împotriva Daciei, acea țară misterioasă de dincolo de Istru, de unde, posibil, au pornit stramoşii latinilor spre a popula Peninsula Italică. Această hotărare nu este uşor de luat deoarece, după ultimile cercetări de specialitate, aici a fost nucleul uman primar de după ultimul potop, iar țara acoperită de păduri găzduia un popor numeros şi drept, ce nu cunoştea sclavia si traia în armonie cu natura.

Neînfricații locuitori ai acestor plaiuri, erau "cei mai viteji şi mai drepți dintre traci " (Herodot, 486-425 î.e.n.) şi se credeau nemuritori.

Scriitorii au menționat din cele mai vechi timpuri bogăția în aur a Daciei, aici aflându-se singurul zăcamant aurifer important din Europa în perioada antichității, fapt evidențiat şi prin mulțimea dovezilor arheologice. Deasemenea, demnă de menționat este şi extragerea argintului, iar fertilitatea pământurilor Daciei face pe un poet latin să o numească "hambarul zeiței Ceres".Unitatea dacilor, realizată către anul 70 i.e.n. de Burebista (82-44 i.e.n.), a făcut din Dacia un stat important ca forță politică şi militară.

Cu greu, prin cucerirea treptată a provinciilor sud-dunărene, prin razboaiele din 87 – 89 si 101 –102 si 105 – 106, Imperiul roman, pe durata unui secol, reuşeşte în sfârşit să înfrangă rezistența militara a dacilor. În tot secolul I e.n, Dacia a fost singura putere politica şi militară care s-a opus expansiunii romane în Europa, dar cucerirea acesteia era de o mare importanță economică pentru Imperiul roman, aurul dacic stimulând apetitul conducătorilor romani.

Iminenta înfruntare decisivă cu puterea militară romană, găseşte în fruntea oştirii dace pe Decebal (86 – 106), din dinastia Deceneilor. Aceasta "arche" (forță militară) pe care o conduce este apreciată la 200.000 de luptători.

Împotriva acesteia, Imperiul roman mobilizeaza 500.000 de luptători şi reuşeste după confruntări militare decisive (bătălia de la Tapae) să ajungă până în inima Daciei, la Sarmisegetuza.

Regele Decebal, văzând dezastrul, se sinucide, iar capul şi mâna dreaptă îi sunt duse de către un soldat roman, la Roma.

Prada luată de împăratul Traian a uimit lumea romană, faptul fiind consemnat şi comentat în mai multe lucrări ale istoricilor antichității. Avuțiile Daciei lui Decebal vor fi evocate şi în operele unor umanişti transilvăneni, cincisprezece secole mai târziu, de la pornirea spre Cetatea Eternă a convoiului greu încărcat cu armele şi aurul dac, convoi pe care-l putem vedea înfățişat şi într-una din metopele Columnei triumfale înălțate în Forum. A fost un "spolium" fără seamăn în veac.

Acest "spolium" (pradă de război), cuprindea pe lângă "sloiurile" (pepitele) mari de aur masiv, lingouri de aur în formă de vârf de săgeată şi numeroase monede dacice şi chiar romane, vase ritualice şi podoabe de aur şi argint.

Ioannes Lydus, istoric din secolul al VI-lea, relatează că Traian a luat ca pradă din țara geților 5.000.000 livre de aur şi 10.000.000 livre de argint (o livră romană = 327.1873 g.) fără a mai socoti vasele " de neprețuită valoare ", turmele, armele, şi cei 500.000 de captivi. Pentru comparare Plinius precizează că tezaurul public roman nu a depăşit în vremea sa 1.620.829 livre de aur.

Faptul că prada luată de către legiunile biruitoare a fost imensă şi în acest sens toate izvoarele literare sunt de acord o demonstreaza măreţele edificii publice înălțate la Roma şi în alte colțuri ale Imperiului, în anii imediat următori cuceririi Daciei. S-au construit temple şi apeducte, forul ce poartă numele învingătorului Traian, au fost ridicate statui de bronz poleite cu aur… Inscripții în piatră menționează cu stăruință că toate acestea " din avuția dacilor învinşi au fost făcute". În acest timp se va construi la Dunărea de jos templul închinat lui "Mars ultor" (Marte răzbunătorul) şi monumentul Trophaeum Traiani.

Anul 106 va rămâne adânc întipărit în amintirea romanilor acelui secol: Traian hotărăşte suprimarea tuturor datoriilor, scutirea tuturor contribuabililor de impozitul pe un an şi – mai mult decât puteau visa cetățenii Romei – fiecare cap de familie primeşte 650 dinari (prețul a câtiva sclavi calificați), spre a se simți părtaş la marea victorie. Triumfurile şi jocurile ("panem et circensis") au durat 123 de zile în şir, 10.000 de gladiatori înfruntându-se cu arma în mână

în circuri.

Aceste imense cheltuieli se făceau după ce, cu puţină vreme înaintea încheierii campaniei din Dacia, se instituise o comisie de notabili în vederea stabilirii unor măsuri de severe economii, tezaurul imperial, fiind aproape inexistent.

Din vânzarea prăzii de război (“ Exmanubiis ”) a fost construit farul lui Traian (arcul de triumf, basilica Ulpia, bibliotecile Ulpia, templul împăratului, Columna lui Traian (cu scopul de a indica înălţimea dealului ce a fost nivelat pentru a face loc acestor construcţii), statui, însemne militare şi, fapt deloc de neglijat, au fost secate mlaştinile din jurul Romei. Afluxul de metal nobil din 106 a fost atât de important, încât s-a produs o scădere vertiginoasă a cursului aurului. Introdus masiv pe piaţă, aurul Daciei a micşorat cu o zecime preţul lui în tot Imperiul, unii autori susţinând că scăderea cursului a fost chiar mai sensibilă.

Pentru a reechilibra sistemul bimetalist şi a stimula circulaţia monetară, în 107 Traian a făcut o reformă monetară, prin devalorizarea monedelor de aur şi argint şi retragerea din circulaţie a denarilor emişi anterior. Abundenţa mai mare a aurului decât a argintului a determinat pe prefectul Egyptului să procedeze la modificarea oficială a raportului dintre cele două metale, fixând cursul în anul 107 la 11 drahme de argint pentru un aureus, faţă de 15 drahme, anterior.

După criza de numerar din timpul lui Hadrian şi Traian, iată că, o dată cu creşterea cantităţii de numerar, în Italia şi Egypt, se măresc constant preţurile la grâu, vin, arenda pământului, crescând chiar cu 140%.

Ar fi putut furniza minele Daciei o atât de importantă cantitate de metal nobil? Acceptând valorile minime oferite de Jerome Carcopino

(165.ooo.kg aur şi 330.000 kg argint) se pune problema ce masă de rocă ar fi trebuit escavată pentru a obţine o asemenea considerabilă producţie. Calculele facute de Ovidiu Maieru relevă că pentru extragerea a 165.000 kg.aur este necesar să fie escavate 33.000.000 tone de rocă, în condiţiile unui minereu bogat (10g aur/1t minereu) şi considerându-se că putea fi recuperat 50% din aurul conţinut – ţinând seama de tehnologia epocii respective. Pentru extragerea unei asemenea mase de rocă ar fi fost necesar să se sape în munte galerii însumând 11.000 km. Evident, cifra uriaşă nu corespunde cu potenţialul minelor dacice.

Şi totuşi, sunt istorici care apreciază că savantul francez a fost excesiv de prudent în socotelile sale, metalul nobil luat ca pradă de Traian însumând valori net superioare. Majoritatea aurului nu provenea din extracţia minieră, ci din prelucrarea nisipurilor aurifere. Râurile ce-şi purtau la vale apele din Munţii Apuseni, din Carpaţii Olteniei şi din Munţii Sebeşului constituiau bogate surse de aur aluvionar. Cu mult înainte de pragul primului mileniu înaintea erei noastre, oamenii băştinaşi culegeau grăunciorii strălucitori din apele repezi ale râurilor, prinzându-i într-o ţesătură flocoasă din lână de oaie, practică folosită numai în Colchida miturilor helladice, ci şi aici, în inima munţilor dacici, de unde,- potrivit ipotezei lui Nicolae Densuşianu – s-a pornit firul fermecătoarei legende a Lânii –de- Aur. Specialiştii avizaţi au apreciat că râurile Daciei puteau asigura, anual, între 15.000 şi 20.000 kg aur. Autoritatea statală, probabil colecta şi tezauriza o bună parte din aurul obţinut prin spălarea aluviunilor şi prin exploatarea minelor. Acumulările realizate numai în cursul a câtorva decenii echivalează cu cifrele avansate de Jerome Carcopino, aşadar prada de război a fost mult mai mare.

Uriaşa cantitate de metal nobil nu poate fi decât rezultanţa unei îndelungate acumulări. Posibil ca, o bună parte din acest aur şi din acest argint venea din gloriosul timp al regelui Burebista care, unind sub cârmuirea sa toate triburile geto-dacice la sfârşitul primei jumătăţi a secolului I î.e.n., îşi exercita autoritatea asupra unui spaţiu considerabil, ce se întindea de la Carpaţii septentrionali până în ţinuturile străbătute de cursul mijlociu al Dunării.

Posibil, deasemenea, aceste cantităţi de metal preţios să fie tezaurizate de poporul dac din negura vremurilor, din timpurile ultimului potop de după ultima glaciaţiune, înainte de “roirea” acestui nucleu uman prim din Europa şi pornirea lui “ în cele patru vânturi “.

Un asemenea stat puternic, ce-şi avea inima în fortăreaţa Carpaţilor, în arcul cărora se afla unul din marile filoane de aur ale antichităţii, putea acumula o mare cantitate de metal preţios. Tezaurele descoperite de arheologi pe teritoriul Daciei antice ne aduc informaţii preţioase: căpeteniile geto-dace deţineau obiecte de aur măiestrit lucrate încă din secolele al VI-lea şi al III-lea î.e.n. – coifuri şi mânere de sabie, cratere şi cupe, precum şi splendide ornamente de harnaşament.

Cea mai preţioasă parte a prăzii luate din Carpaţii dacilor a fost găsită de romani în tainiţele palatului – fortăreaţa construită pe terasa înaltă a Sarmisegetusei, acolo unde se afla cel mai vechi templu din această parte a Europei şi cel mai enigmatic calendar, probabil primul (denumirea Munţilor ORA – STIE sau STIE – ORA având o posibilă legatură cu aceasta).

Este posibil să fi fost jefuite şi cetăţile din munţi, reşedinţe ale puternicilor “tarabostes” locali; acele cetăţi “ înzidite cu munţii” ale căror ruine stăruie şi astăzi: Costeşti, Căpâlna, Blidaru.

Decebal – istoriseşte Dion Cassius – văzând că sorţii îi sunt potrivnici şi că e pe cale să piardă războiul, pentru a nu lăsa prada în mâinile romanilor, atâta aur şi argint agonisit, hotarî să-l ascundă în aşa fel încât să nu poată fi găsit de duşmani. El alesese pe cei mai puternici dintre oameni şi-i îndrumă să abată apele râului Sargeţia; când matca râului a fost secată, oamenii au săpat o groapă adâncă unde au fost depuse avuţiile dacilor. Apoi groapa a fost astupată cu pământ, iar deasupra s-a aşternut un strat greu de piatră. După aceasta, apele râului au fost întoarse în matca lor, nemairămânând nici un semn al celor întamplate. O altă parte a preţioaselor odoare au fost scoase în taină din cetate şi au fost bine ascunse în peşteri ştiute doar de puţini. Slujitorii folosiţi pentru a duce la capăt aceste tainice lucrări au fost sortiţi morţi şi s-au sinucis. Nu s-ar fi ştiut nimic niciodată dacă Bicilis – arata Dion Cassius – un tovarăş de arme al lui Decebal, luat în captivitate de romani, n-ar fi dezvăluit taina pentru a-şi salva viaţa.

Adevarată sau nu, această legendă a comorilor dace înfioară şi astăzi pe cititor.

După războiul ce a adus Imperiului roman victoria asupra Daciei, acesta este interesat să-şi păstreze şi să folosească în continuare exploatările miniere. Aurul, arama, plumbul ajungeau la Pojejena (localitate aflată în actualul judeţ Caraş-Severin) pe drumurile vegheate de soldaţii legiunii Claudia din Cuppia, cetatea Cuppia fiind unul din principalele “capete de pod” ce asigurau supravegherea spaţiilor sudice ale vechii provincii romane. Acest control s-a exercitat printr-un sistem bine organizat de fortificaţii şi turnuri de veghe din câmpia bănăţeană şi până la vărsarea în Dunăre a râului Alutus (Olt), Drobeta păstrându-şi rolul de bază strategică şi navală, alături de Desa (nu departe de Calafat) şi Sucidava (în preajma Corabiei).

Forţaţi de dorinţa de libertate a dacilor ce se răsculau destul de des şi de atacurile carpilor – acei daci liberi ce trăiau în pădurile Carpaţilor, romanii părăsesc Dacia începând cu secolul III al e.n., urme ale stăpânirii romane târzii găsindu-se chiar şi în secolul IV … Sau acestea sunt doar semne clare ale comerţului practicat în epocă, având în vedere faptul că produsele meşteşugareşti şi cele agricole obţinute în zonă aveau căutare. Importante centre de producţie au înflorit pe acest pământ antic: Apulum- excela în domeiul ţesăturilor de lână, Sucidava – în privinţa obiectelor de plumb, Apelum (Zlatna de azi) – vestit prin podoabele de aur, iar Romula – Malva îşi câştigase faima prin arta celor ce gravau pietre preţioase şi semipreţioase (jaspuri, cornalină, cristal de stâncă şi onix).

Prin capturarea tezaurului dacic şi a exploatării minelor de aur şi argint în favoarea sa, Imperiul roman a reuşit să iasă din criza financiară în care se afla.

Cu un nou “look”, dupa fericitul an 106, el avea să-şi prelungească existenţa datorită aurului dac cu încă un secol, după cum apreciază istoricul englez Edward Gibbon.

După această perioadă de înflorire, nevoile tot mai mari de bani ale suveranilor pentru viaţa lor parazitară şi învăluită în fast, ca şi pentru arme, fortificaţii şi necontenite războaie nu au putut fi ţinute în frâu şi au condus la o lentă, dar implacabilă fărâmiţare, iar apoi dispariţie a marelui Imperiu roman.

Astfel, cei ce vizitează astăzi Roma ar trebui să vadă în această nouă lumină monumentele din forul lui Traian, ca celebrare a unui reviriment, ca una din cele mai mare capturi din istorie.

Pământul Daciei a mai oferit şansa descoperirii de noi tezaure şi după anii stăpânirii romane. Chiar prosperitatea regatului Ungar în secolul XIV (“secolul de aur“) s-a bazat tot pe exploatarea metalelor preţioase din Ardeal, care produceau o treime din aurul şi o pătrime din argintul întregii lumi cunoscute în acea epocă.

La 1543 câtiva naieni maramureşeni au descoperit în albia pârâului Strei o comoară dacică evaluată la 3000 kg aur. Confiscată de cardinalul Manuzzi, comoara ajunge la curtea imperială vieneză, la Ferdinand de Habsburg.

După primul război mondial tezaurul României ajunge la Moscova, iar după cel de-al II- lea război mondial 40 tone de aur, depozitate la Mânăstirea Tismana sunt luate de “ fratele sovietic”.

Aceasta a fost pe scurt povestea unui izvor de metal preţios, solar, ce a adus “lumină” unor alte lumi, unor alte imperii…

“Veniţi de luaţi lumină ! “…şi nu uitaţi că “ Atât experienţa, cât şi istoria ne arată însă că nici când popoarele şi regimurile n-au învăţat ceva din istorie şi n-au acţionat potrivit perceptelor ce ar trebui desprinse din ele“

(Hegel – “ Prelegeri asupra istoriei “).

“Politica a ucis adesea economia “ (Virgil Madgearu).

•

Să ne cunoaştem istoria...

TRAIAN ŞI MINCIUNA ISTORICĂ

Prof. Mariana Terra

Un popor – *ca unitate colectivă* - cu oamenii lui - *ca persoane individuale sau în grup* - se defineşte pe el însuşi şi este definit de alţii în funcţie de câtă informaţie există şi, mai ales, în funcţie de ce fel de informaţie a fost asimilată. Realizările sau nerealizările acelui popor îşi pun o amprentă marcantă asupra felului în care el este apreciat în întreaga lume.

În mare măsură, evenimentele istorice şi , în mod special, felul cum aceste evenimente sunt comentate şi reţinute au un rol predominant în definirea – corectă sau eronată – a poporului respectiv.

Istoria noastră, a românilor, a fost, încă de la începutul ei, o victimă a relatărilor trunchiate, modificate, deci rău-intenţionate, după cum convenea celor de la putere.

Parafrazându-l pe Alexandru Vlahuţă, iată un adevăr care nu poate fi negat (tocmai pentru că e adevăr):

" Minciuna-i cu politica la masă,
Dar asta-i cam de multişor poveste.
De când sunt politicieni, de când minciună este,
Duc laolaltă cea mai bună casă ".

Una dintre primele şi cele mai de neiertat relatări eronate aparţine epocii în care romanii au atacat pământul Daciei şi, mai précis, anilor de război în care Traian, un general de duzină, a obţinut o victorie zdrenţuită asupra unui mic teritoriu din Dacia . Acest episod istoric a fost hiperbolizat şi ridicat la rang de emblemă naţională, devenind, în imaginaţia înfierbântată de megalomanie a comuniştilor, actul de naştere al poporului român…

Oamenii născuţi în deceniile 4 – 7 , îşi amintesc, desigur, că, potrivit doctrinei comuniste, noi – adică poporul – "ne tragem din doi bărbaţi de seamă : Decebal şi Traian"! Cu alte cuvinte, noi aveam doi taţi, dar nici o mamă ! Ce aberaţie cu iz imoral !

Ce farsă !

Lui Traian, cel care nu obţinuse decât o victorie foarte limitată în Dacia, i s-a ridicat o columnă triumfală şi a fost numit unul dintre "părinţii" poporului nostru. Mulţi nou-născuţi au fost botezaţi Traian, ca semn de admiraţie faţă de un "tată" atât de slăvit…

Sub comunism, totul a fost posibil. Nimeni (sau aproape nimeni) nu avea curajul să aibă o opinie diferită de cea a puterii. Cine avea acest curaj nebun de eroic de a se opune, plătea cu lipsirea de libertate, în beciurile şi închisorile comuniste iar unii – chiar cu viaţa.

Printre multele aberaţii pornind de la evenimente istorice, ne-am trezit peste noapte că oraşul Braşov a devenit oraşul Stalin, că avem şi oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, că multe uzine şi fabrici îşi schimbau subit numele în "Victoria socialismului", "Drum nou", "Libertatea", "23 August", etc…

Convenind puterii, putere coruptă prin ea însăşi şi care adula cultul personalităţii proprii, numele lui Traian a fost dat şi unor şcoli de renume din Capitală şi din alte oraşe ale ţării. Cultul unui agresor roman din negurile triste ale istoriei a înflorit şi s-a răspândit , ca pecinginea, în toate locurile unde puterea dorea acest lucru.

Este suficient să amintim oamenilor că dacă însăşi marea autoritate religioasă care este Biserica Catolică l-a excomunicat pe Traian şi l-a detronat din funcţia iluzorie pe care acesta credea că o va deţine în eternitate, atunci este mai mult decât revelatoriu faptul că istoria trebuie rescrisă şi derulată cu onestitate.

Nu trebuie să blamăm pe nimeni care afirmă că Traian a fost cuceritorul Daciei, că el a fost cel mai mare comandant roman de oşti, că începând cu el s-a format poporul român. Persoana respectivă repetă, de bună seamă, ceea ce a învăţat în şcoală şi ceea ce a auzit de infinite ori în mass-media românească a deceniilor de tristă amintire. În fond, fiecare este ceea ce a învăţat că este. Şi fiecare ştie ceea ce i s-a cerut să ştie. Opinia multora dintre noi a fost formată nu din cunoaşterea nemijlocită a documentelor istorice, ci din interpretarea voit părtinitoare a celor care cântau în corul puterii.

Rolul istoricilor noştri contemporani este de a dezvălui, prin documente autentice, adevărata faţă a lui Traian, faţă înecată în desfrîu şi minciună, in crima fata de inaintasii nostri. Din fericire aceste documente există.

Este necesar ca istoria noastră să devină ceea ce se aşteaptă de la ea : o oglindă fidelă , obiectivă, deci adevărată, a drumului nostru de început, ca popor, şi a etapelor – deloc uşoare – prin care am trecut pentru a ajunge cu fruntea sus în contemporaneitate.

•

COLUMNA VĂZUTĂ ALTFEL

Vladimir BRILINSKY

O scenă de pe Columnă care interpretată eronat poate aduce prejudicii scrierii corecte a istoriei.

Columna lui Traian, este idiscutabil cel mai important document al cotropirii Daciei de către hoardele romane. Este discutabil, dacă se mai poate numi columna lui Traian, din moment ce propriul popor l-a coborât de pe vârful columnei pe marele prigonitor al creştinilor şi la urcat în locul său tocmai pe Sfântul Petru unul dintre cei mai importanţi martiri ai creştinătăţii.

Oricum s-ar numi această columnă, întregul ansamblu trebuie redus doar la cele două războaie de cotropire şi nicidecum aşa cum minţi înfierbântate o denumesc total eronat şi fantezist act de naştere al poporului român.

Aşa cum s-a scris istoria noastră daco-romană dealungul secolelor pornindu-se eronat de la celebra dar neadevărata afirmaţie că „ De la Râm ne tragem", tot aşa studiile columnei au preluat în mare parte teze false ale interpretărilor de pe basoreliefurile ce o compun în spirală.

Istoria cercetării columnei se pare că a început pe la 1576. Atunci apărea la Roma prima interpretare a columnei sub semnătura unui călugăr iezuit de origine spaniolă Alfonso Chacon. Mai târziu, istoricul francez W.Froehner în 1865 face o descriere amplă a monumentului roman descriere reunită recent în volumul „Columna lui Traian" apărut recent la editura *Saeculum* . Un alt istoric francez Salomon Reinach autor al celebrei lucrări „Culturi mituri şi religii" se apleacă şi el la sfârşitul secolului XIX cu insistenţă asupra cercetării columnei. Tot în acea perioadă apare studiul lui Conrad Cichorius care se pare că a elaborat cel mai amplu studiu asupra columnei.

LANŢUL SLĂBICIUNILOR

Vom încerca să desluşim în cele ce urmează o scenă de pe columnă care a stârnit multe controverse şi care de la prima interpretare se pare că a căpătat conotaţii greşite şi moştenite rând pe rând de către cei care au urmat la studiul columnei. Este vorba de celebra scenă în care,aşa cum se spune în mai toate studiile, femei dace torturează prizonieri romani.

Revenind la iezuitul spaniol Alfonso Chacon acesta descria scena cum că „femei dace dorind să răzbune moartea bărbaţilor lor în lupta împotriva romanilor îi ard

Coafura si fizionomia feței deosebesc clar femeia dacă de cea romană

cu cruzime cu făclii aprinse pe soldații romani vii". Acesta a fost începutul interpretării scenei, iar cei din urma lui au preluat fără prea multe modificări ideea. Froehner descria şi el aproape trei sute de ani mai târziu această scenă astfel „Casă dacică construită pe o stâncă. Trei prizonieri romani goi şi legați de mâni la spate sunt supuşi unui cumplit supliciu. Femei dace, cu făclii în mână ard capetele şi umerii acestor nenorociți". Istoricul şi arheologul Salomon Reinach relua din zbor aceiaşi teză „ În interiorul unei cetăți dacice trei prizonieri romani sunt torturați de femei dace care îi ard cu făclii aprinse". Cichorius vine şi cu un scurt comentariu al scenei „ Probabil văduvele celor căzuți în luptă se răzbună pe prizonieri aşa cum este şi azi obiceiul la popoarele primitive, iar un tratament la fel de crud descrie Florus (istoric roman contemporan cu Traian) care face referire la popoarele de la nordul Dunării cum că împotriva prizonierilor s-a folosit focul şi fierul". Aici vine întrebarea, a căror prizonieri ? Răspunsul îl vom primi parcurgând argumentele de mai jos.

Aceste descrieri au fost preluate aproape fără rezerve în literatura de specialitate atât la noi cât şi în alte țări perpetuîndu-se o greşeală care poate deforma realitatea.

TORTURĂ DACĂ SAU ROMANĂ ? ARGUMENTE...

Dacă ar fi să comparăm atent figurile de pe columnă, vom observa imediat, dar fără a ține neapărat cont de părerile înaintaşilor, că este într-adevăr vorba de o tortură, dar ea nu este făcută de femei dace asupra prizonierilor romani, ci invers, femeile romane torturează prizonieri daci.

Să luăm pe rând argumentele care vin să răstoarne vechea teorie a celor care au studiat columna. Să luăm în considerare în primul rând, figurile prizonierilor. Ei poartă barbă aşa cum nici un roman figurat pe columnă nu are. Musculatura lor este impresionantă, masivă aşa cum apare şi în alte scene cu daci dezbrăcați față de trăsăturile mai delicate ale romanilor. Figurile de femei care torturează suscită o atenție mai mare. Să observăm coafura acestora care este tipic romană. Această coafură legată la spate apare şi pe alte multe reprezentări antice de femei romane în afara acestora de pe columnă. În acelaşi timp femeile dace au un alt tip de coafura, şi în majoritatea reprezentărilor de pe columnă unde există certitudinea că sunt dace, ele apar pe cap cu o broboadă care se păstrează şi astăzi în portul nostru popular. Construcția la care se referă Froeher nu este o casa dacică şi nu este pe un munte cum spune Cichorius. Este vorba mai degrabă de un castru roman undeva în apropierea Dunării, la fel comparând construcțiile romane şi

cele dacice care apar pe columnă.

Scena în ansamblul ei se leagă direct de cea dinainte în acelaşi context în care Traian îşi recompensează soldaţii iar aici se cuvine menţionată ca excepţie în interpretarea acestei scene, explicaţia din albumul Columna al inegalabilului fotograf Ion Miclea şi a istoricului Radu Florescu „ Traian dă văduvelor de război prizonierii drept compensaţie”.

Ca un argument suplimentar în faţa celor susţinute până acum, ar fi bine să ne amintim de un alt celebru personaj al istoriei, victimă a cotropitorilor romani, galul Vercingetorix, cel care, pentru a opri măcelărirea poporului său de către hoardele romane, s-a predat în cel mai demn mod posibil lui Cezar care l-a făcut prizonier şi l-a dus la Roma. Prima şi cea mai mare umilinţă a marelui erou gal a fost aceea de a fi torturat cu focul tocmai de femei romane care şi-au pierdut soţii în războaiele de cotropire.

IN LOC DE CONCLUZII

Acestea au fost argumentele care dau de gândit dacă interpretările scenelor de pe columnă au fost făcute cu maximă atenţie şi responsabilitate. Semnificaţia fiecărei scene a dat fără îndoială tonul unor concluzii care s-au tras şi care au scris istoria. Dar dacă aceste semnificaţii au fost alterate, implicit istoria s-a scris greşit, sau după caz, tendenţios. În acest context era firesc că celebra aură de popor civilizat a romanilor trebuia să fie păstrată. Era greu de acceptat pentru unii că un popor care i-a dat pe Ovidiu, pe Vergiliu sau pe Cicero ar putea avea deprinderi barbare. Şi atunci, realitatea s-a deformat propagandistic în favoarea civilizatorilor romani. Fierul şi focul în torturarea prizonierilor era o practică recunoscută la romani, chiar de către Florus care, în antichitate, spunea că „sângeroşii duşmani nu puteau fi potoliţi decât aplicându-le propriile lor metode, fierul şi focul”. Sângeroşii duşmani nu puteau fi alţii decât popoarele care trebuiau cotropite. Această cosmetizare a civilizatorilor romani are deci rădăcini adânci în istorie. Prăpastia dintre imperiul roman aşa zis civilizator şi barbari se miceşte tot mai mult pe măsură ce observaţii oneste vin să îndemne la o recercetare a izvoarelor care păreau definitiv lămurite. În acest context, este posibil ca cercetând mai atent şi mai echilibrat întreaga columnă să se descopere noi elemente şi să se îndrepte erori care au schimbat radical semnificaţia acestui important monument al istoriei noastre.

CRĂCIUN – vechi cuvânt Dacic

dr. Napoleon Săvescu

Nu este uşor azi să cauţi a afla originea acestui cuvânt, Crăciun, când anii au trecut cu miile şi nu prea mulţi au fost aceia care să se intereseze de el. Crăciun, vechi cuvânt dacic, negăsit la alte popoare, cu înţeles de Creatul, cuvânt care, teoretic, doctrinal, a fost înlocuit de Născutul-Isus Hristos, continuă să dea dureri de cap multora.

Nicolae Iorga observa corect că la sărbătoarea Crăciunului "se zice şi a Născutului" (Noel, de Natale). Istoria Românilor, **(vol.II. p. 91). În versiunea franceză însă raportează originea numelui Crăciun " a un ancien dieu, comme pour les Anglais le nom yule"** Histoire des Roumains et la romanete orientale., **p. 113.**

Pericle Papahagi susţine şi el că, inţial, Crăciunul ar fi fost sărbătoare pagână.

N.A.Constantinescu, în Dicţionar onomastic românesc **(1963, p.36), înregistrează cuvântul Crăciun ca substantiv, personificat în folclor: Moş Crăciun. Adrian Bucurescu în** Dacia secretă**, p.32. ne spune despre, cuvântul Crăciun provine de la "evenimentul miraculos, petrecut cu peste 27 de veacuri în urmă, numit de traci BELAGINES 'Naşterea Curată', de unde vine şi numele de Bărăgan, tărâmul unde s-a petrecut acest fapt divin; şi de la KARTUM ' Născuţi, Naşterea' cât şi CHERSONES ' Fiii Cerului". Cel care, după anul 325 d.Hr. promovează sărbătoarea Creatorului-Crăciunului a fost Arie cu adepţii săi, exilat la Dunăre. A fost o sărbătoare adoptată trecător de Goţi (mulţi consideră azi că Goţi vs. Geţi înseamnă de fapt acelaşi popor), în frunte cu Ulfila (vezi biblia acestuia).**

Rezistenţa ultimă a arianismului, ne spune cercetătorul istoric, preotul Dumitru Bălaşă, a fost lângă Milcof, în cetatea Crăciuna, a cărei primă fundaţie se pare a fi anterioară anului 500. După arianism, învăţătura creştină a fost adusă de Crăciun (Hristos), care, fiind creat din veac, a ajuns în mitologia românească Bătrânul Crăciun, Moş Crăciun, Sfântul Crăciun.

Ciudat este faptul că pâna în secolul IV chiar şi iconografia creştină îl înfăţişa pe Isus cu chip bătrân, urât, după cuvintele profetice; ***N-avea nici chip, nici frumuseţe.*** **Mai târziu este înfăţişat ca un om de o rară frumuseţe, pe temeiul psalmului 44,3: " împodobit cu frumuseţe mai mult decât fiii oamenilor"(Pr. Victor Aga,** Dicţionar enciclopedic, **Timişoara 1935, p.80).**

În folclorul poporului nostru, păstrează vechi imagini ale lui Moş Crăciun; el este un Moş şi nu un tânăr aşa cum îl găsim şi în colindul din Tecuci, discutat şi de pr. D.Bălaşă :

"Moş Crăciun
Cel mai bătrân
Să-l scăldăm,să-l îmbăiem,
Cu veşmânt să-l primenim."

Numai în limba noastră dacică cuvântul care celebrează această sărbătoare, Crăciunul, are toate cele trei genuri dovedindu-şi vechimea milenară: Crăciun-masculin, Crăciuna-feminin, Crăciun-ambigen. În colinde de Crăciun găsim tot felul de surprize:

"Pe luncile Soarelui,
Flori vieţuitoare de măr
Grădina cu florile lerui Doamne,
Flori dalbe, flori de măr,
Ler de măr, florile-s dalbe"

Oricine poate vedea că în această colindă nu se pomeneşte nimic care ar putea sugera anotimpul iernii, ci dimpotrivă, se aminteşte clar despre cel al primăverii. (vezi şi Noi nu suntem urmaşii Romei**, p.118-119). Dar să mai vedem un colind, (Al.Strachina,** Ţara înainte de toate**, p. 91, Ed. Ţara Noastră, Buc.1994):**

"Căluţul lui negru pintenog
Luciu ca un corb
Pa chivara lui tăiată în sageată
Pe ochi cam plecată
Ba suliţa lui
Duratul de vară
Fulgerul de seară"

Oare din ce îndepărtate, milenare memorii poporul nostru ne aduce aceste frumoase colinde, acum iarna, de Crăciun? Anotimpul iarnă lipseşte din nou, dar se aminteşte de vară şi de "fulgerul de seară", simbol al zeului Gebeleizis.

În multe colinde de Crăciun, alături de Soarele personificat apare şi sora cea mare a Soarelui, Salomina. De asemenea pe mireasa eroului întors de la vânătoare o cheamă Ileana Daliana sau Lina Melina. Zeul solar la daci era sărbătorit primavara, la vremea renaşterii naturii şi a înfloririi *"florilor dalbe de măr"*.

Dacii nu puteau să-şi părăsească aceste cântece aşa că le-au transferat în timp sub formă de colinde şi le cântăm şi noi azi, uneori uitând că este iarnă.

În anul 343 se ţine un sinod la Sardica (Sofia), şi în 351 altul la Sirmium care condamnă arianismul. La Sardica s-a votat pentru Sărbătoarea Născutului şi deci împotriva Sărbătorii Creatului, cuvântul Crăciun nemaifiind unul potrivit. Să nu uităm că încă de la primul sinod ecumenic de la Niceea, din anul 325, s-a stabilit, între altele, şi articole privitoare la Isus Hristos, în consensul celor 318 părinţi *: "Şi*

într-unul Domn Isus Hristos, Fiul luiDumnezeu, unul născut ... născut, nu făcut..”

În Pravila ritorului Lucaci**, 1581 (Buc.,1971, p. 161-162) citim că** ***“Fiul e născut din Tatăl, însă nefăcut”.*** **În** Evanghelia învăţătoare, **tipărită la Govora, în anul 1642, la p.34-35, în cuvântul «Învăţături la Botezul Domnului nostru Isus Hristos» se aminteşte de sărbătoarea Născutului. Mult mai clar aflăm din Sf. Ioan Damaschin,** Dogmatica**, Buc.,1938, p.146, unde se spune:** ***“Se numeşte prim născut şi nu prim creat, căci creaţia nu este din fiinţa Tatălui, ci doar a fost adusă de la neexistenţă, prin voinţa lui”.*** Interesant este că la spanioli, chiar dacă cuvântul Crăciun (Creatul) nu există, găsim cuvântul creacion, creare, fără a indica însă o sărbătoare religioasă. În final cred că trebuie să-i mulţumim Bisericii Ortodoxe Române, care chiar dacă nu a aprobat oficial termenul Crăciun, nici nu l-a condamnat şi astfel el a supravieţuit aproape două milenii nu numai în graiul poporului şi chiar al clerului nostru, pentru a desemna una dintre cele mai frumoase sărbători creştine, specifică nouă, daco- românilor, Crăciunul.

Prefață la o carte de excepție: Macedonia Istorica de Dimu Lascu

Dr.Napoleon Săvescu

Istoria lumii şi în special a Europei nu poate fi înţeleasă fără cunoaşterea adevarată şi profundă a poporului nostru daco-român , a fraţilor noştri sud dunăreni, a aromânilor, a macedonenilor.

Populațiile daco-române, aromâne, megleno-române, istro-române, vlahice, sunt parte din aceeaşi familie chiar dacă vicisitudinile istoriei au divizat-o. Limba în special, obiceiurile, religia, cu toate coloraturile politice de moment, dovedesc apropierea noastră, faptul că facem parte din aceeaşi familie. Nici o dominație politică oricât de îndelungată nu poate duce la formarea unei noi etnii, în special azi, când informațiile circulă cu o aşa viteză şi când Europa se îndreaptă spre unificare şi toleranță. Şi totuşi în această perioadă de uniformizare europeană popoarele ei continuă să fie conştiente de vechea lor istorie, şi să se mândrească cu străbunii lor. Ar fi nedrept ca noi, cei de azi să nu le recunoaştem macedonenilor acest drept. A le fura istoria, a încerca să-i "debusolăm" pe aceşti mândrii macedoneni este o crimă la adresa adevărului universal. Reapariția pe harta Europei a micului stat Macedonia, după o „absență" de aproape 100 de ani, sigur că ne bucură. Populația lui însă este formată dintr-o majoritate slavă „makedonsky" şi albaneză, aromânii fiind de fapt o minoritate la ei acasă. În fond se încearcă a se crea o nouă populație aşa zis „macedoneană" care nu face decât sa încurce şi mai mult lucrurile.

Noi, neam şi rasă aparținând aceluiaşi mare vechi popor, aceleaşi semeții traco-geto-dace avem dreptul moral să-i apărăm. Statistici corecte arată că şi astăzi populația vlahă sud-dunăreană este mai numeroasă ca oricând, însă este lipsită de sentimentul național, etnic, politic, de sentimentul de coeziune. Ea este total dezorganizată şi nu este încă conştientă de ea însăşi. Acest lucru se datoreşte şi mozaicului de popoare venite de peste tot din lume şi suprapunerii lor nouă. Aceşti emigranți nu au dorit niciodată să accepte faptul că alcineva ar fi existat înaintea lor pe aceste plaiuri. Mă refer la grecii sosiți prin anii 1400-1600 î.d.Hr. în patru valuri: ahei, ionieni, dorieni, eolieni de undeva din estul Mării Caspice; mă refer la slavii sud dunăreni sosiți prin secolul VI; mă refer la triburile de mongoli şi maghiari sosiți în secolul al IX-lea; mă refer la slavii nord-carpatici sosiți prin secolul al VIII-lea. Toți aceşti nou-sosiți sunt acum „la ei acasă", singurii nedoriți fiind tocmai noi, traco-geto-dacii. Dacă dacii nord dunăreni astăzi reprezintă, după unii, „cel mai nou" popor european, românii**, apăruți pe harta Europei sub acest nume abia în anul 1918, lucrurile sunt şi mai încurcate (de cine oare!) cu populația dacă sud-dunăreană. Această situație se datorează şi lipsei de interes în trezirea conştiinței naționale a poporului nostru.**

Lucrarea domnului inginer Dimu Lascu realizează trei lucruri deosebit de importante:

1. ne pune la dispoziție o istorie a unei părți a națiunii noastre sud dunărene aproape necunoscută până în prezent.
2. Ne trezeşte dintr-un somn greu de înțeles, oferindu-ne o istorie națională fascinantă, demnă de toată admirația, un model de realizare şi reînvigorare a unor valori naționale, locale, şi nu de împrumut.
3. Ne pune la dispoziție o structură istorică, social politică mai puternică decât orice altă construcție istorică falsă de moment. Este tocmai ce învățăm din această lucrare extrem de bine documentată şi care este departe de orice îndoieli ori suspiciuni.

Pe plan istoric, gloria macedonenilor nu poate să le fie furată niciodată, nici de greci şi nici de bulgari, lor, aromânilor, fraților noştri sud-dunăreni.

Dacă „Coloana lui Traian" de la Roma, ni-i înfățişează pe daci „complet" învinşi de către trupele romane, cuceritoare a doar 14% din teritoriul Daciei, în inima Macedoniei, „Arcul de triumf de la Salonic", ridicat 200 de ani mai târziu, este cea mai de seamă mărturie a existenței dacilor pe pământurile lor, în care au ramas şi azi cu toată vitregia asupririi, când din partea turcilor, când din partea grecilor. Profesorul de arheologie danez Kinch îl studiază şi îşi publică lucrarea „ L'Arc de triomphe de Salonique" , vorbind pe larg despre situația dacilor în urma războaielor purtate cu romanii. Interesul istoricilor români pentru acest „testament al continuității dacilor" **în decursul veacurilor, nu i-a preocupat pe istoricii noştri preocupați numai a dovedi falsa noastră romanitate.**

Domnul Dimu Lascu, avid să cunoască cât mai mult trecutul neamului, preocupat permanent de studii de înaltă factură istorică şi dotat cu un pronunțat spirit analitic dublat de o intuiție excepțională, îşi croieşte drum cu dezinvoltură printre golurile documentare, dublate de vinovata indiferență a istoricilor contemporani, care, fie din motive politice, fie din pură neînțelegere, ocolesc această problemă de interes național, problema aromânilor**, a** macedonenilor **, a fraților noştri sud-dunăreni,** a istoriei noastre.

TAINELE TĂBLIȚELOR DE LA SINAIA

Adrian Bucurescu

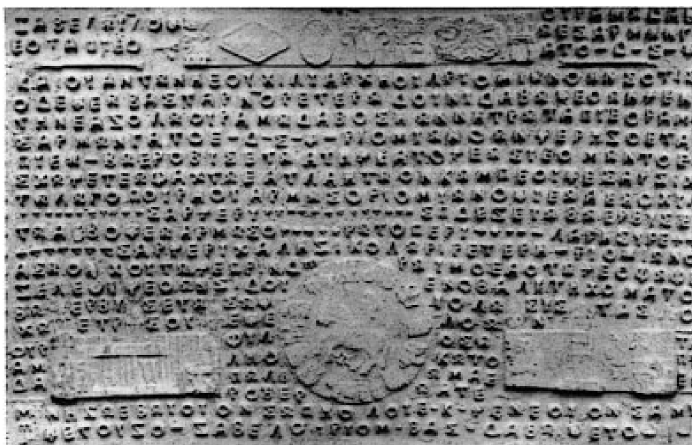
CETATEA CÂNTECULUI

SA BELO YILOUSU OYRAM ODAO EO TAOFEO OE SARMON GATO I DIZIO. DAIOZ ANTONIE OZ HYLYAR HYO YL RIOMIONO ON SOTISO. DEO EO VA STARNI ORETERO DOINI DAVO. GEO ONGEL TINE ASOL. OZRAM ODA BOSIOC NITRO TA SIEO RAMO SARMON. GATOE I DIZIONI. RIOMION ONGERI ZOETA PIEHI.

Traducerea:
Acei frumoşi au crescut la Apa Magică, la Taofeo, cu cei foarte săraci, se spune. Cei doi Născuți pe Colina Divină pe Români i-au condus. Zeii Aceia spre stele S-au înălțat de la Cetatea Cântecului.
Acei Îngeri de la pământ S-au ridicat. cu apă fermecată de pe busuioc S-au hrănit şi au fost conducătorii celor foarte sărmani, s-a scris. Românii pe Îngerestii Domni Îi cinstesc.

Lexic:
SA- „acei".
BELO- „frumoşi; cinstiți; viteji". cf.lat. bellus „drăguț", belum „război".
YILOUSO- „au crescut; s-au mărit". cf. lat. laus ,,lauda; elogiu''; rom. leasă; leşie.
OYRAM- ,,magică; sfântă; curată; frumoasă". cf. lat aroma „aromă"; rom. aramă; hram.
ODAO- „(la) apa". cf. rom. a uda; alb. ujt „apă".
EO TAOFEO- „în tufe; între ciulini". cf.rom. tufă; țepi; țap;
TAPAE- localitãşi dacice; Dibeşti- sat de pe Ialomița, actualmente dezafectat
OE SARMON- „cu cei săraci". cf. rom. sărman.
GATO- „foarte'' . cf.rom. gata; a găta.
I DIZIO- „se spune". cf. rom. zis.
DOIOY- „cei doi".
ANTONIE- „născuți; coconi". cf. rom. noatin; întâi; NETIN- DAVA- unul dintre numele atlano-getice ale satului Sărățeni; Sfântul Anton , la catolici- patronul copiilor.
OY HYLYAR- ,,pe colină; în sus'' .cf. lat. gloria ,,glorie''; rom. o colindă; colnic.
HYO- ,,divină; conducătoare; ducătoare". cf. alb. hyj „ zeu; zeitate'' ; rom. hai! hei! hăi! hii!
YL RIOMIONO- „ PE (la) Români; la cei luminați''. cf. rom. lumină; Român; Rohman; rumen;romeniță
ON SOTISO- „I-AU CONDUS; i-au adus''.cf. alb. zot ,,stăpân; domn; Dumnezeu'', rom. a ânsoți; Sudiți- sat de lângă Helis(Piscul Crăsanilor-Copuzu).
DEO EO- „zeii aceia".
VA STARN- „spre(în; la) stele". cf. germ. Stern „stea''
ORETERO- „s-au înălțat". cf. rom. altar; arțar; RATIARIA cetate getică în Moesia Superior.
DOINI- „a cântecului". cf. rom. doină.
DAVO- „cetate".
GEO ONGEL- „acei îngeri".
TINE- „(de la) pământ. cf. rom. tină.
A-SOL- „s-au ridicat"; au crescut; spre Soare. cf. rom. ieslă; uşor.
OYRAN- „(cu) fermecată; divină''. cf. OZRAM.
ODA- „apă'' . cf. ODAO.
BOSIOC- „(de; de pe) busuioc''.
NITRO- ,,s-au hrănit''. cf. lat. nutrio „a hrăni" rom. nutreț.
TA SIEO- „şi au fost". cf. rom. îs; a si (Maramureş) „a fi".
RAMO- „conducătorii". cf. lat. remus „vâslă"; Remus; Roma
SARMON- „(celor) sărmani"
GATOE- „foarte; tare". cf. rom. gata; Gutâi; gutuie.
I DIZIONI- „ s-a scris, s-a desenat; înnegrire" cf. rom. tăciune.
RIOMIONO- „Românii; cei luminați".
ONGERI- „(pe) îngereşti".
ZOETA- „domni". cf. alb. zot „ stăpâm; domn; Dumnezeu".
PIEHI- „(îi) cinstesc; cântă". cf. lat. pictus ,,ornat'', pie ,,cu pietate; cu sfințenie"; alb. bekoj „a binecuvânta"; rom. a boci; bucium; Baciu; Paicu; Voicu.

NOTĂ:
TAOFEO ,,tufe'' este una dintre denumirile străvechi ale cetății de la Copuzu-Piscul Crăsanilor, județul Ialomița, rămasă în istorie ca TAPAE, localitate unde s-a dat o luptă înre Daci şi Romani. Tot Copuzu, vechiul CABESOS (cf. rom. cobză; cobuz „fluier") este şi DOINI DAVO „Cetatea Cântecului", unde au copilărit Gemenii Divini. RIOMIONO „Romani: Români", cum am văzutmai sus era unul dintre numele etnice ale poporului atlant, ulterior zis şi get.

LA MUNTELE SACRU

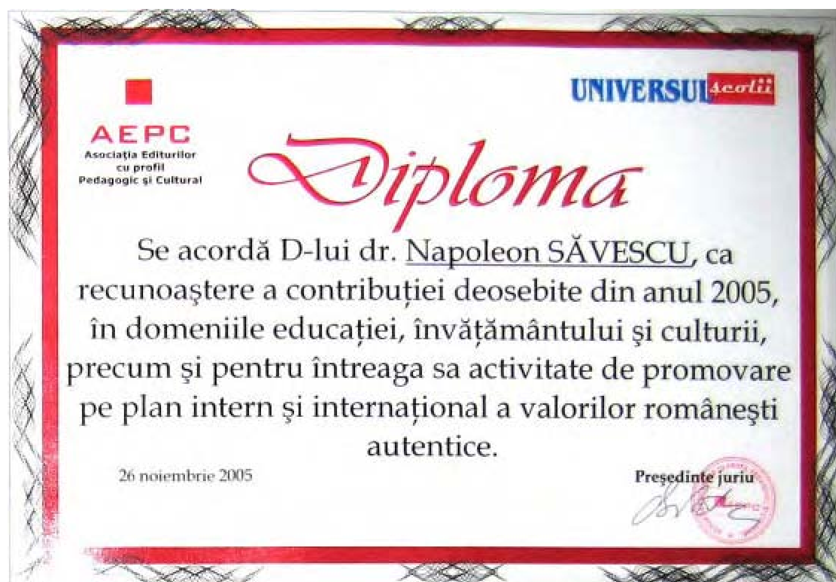
BOEROVYSETO A TICEO TOCEZ STEO MONT ES HO CETEO FAHTOE ATLANTO.
ON COMPEO IGE SARSIO TOLOGO POYRAOY ARMOSO RIMONO GIEOAE SOHZ SARGERY.
SODE ZETO VIZ EREYSETO AEVO GETO ARMOSO ROTO SERY ON LA RYSYRE ON SARGERY HALZICO TERE.
RIOMONO A SOON HO ITO

GEORIND OY ROIMOE A OTO CEOFZ FEYELEOU GEOOS ZIDO YE NOVALY TAHO.
MATO BOEROVYSETO SOGIO LOSYS TASO HO SETRO E SOY.
E FELO O NOYR FYLO SOT AM LIOCOTO.
OJ DAPOLO O MAE EI ROSERO ATEMINIS OE VOION YON.
SO PIOPO TEIC CENEOY ON SAMYM GE LOYSO I SABELO RYOMI VASI DAVO GETO DYO.

Traducerea:

Boerovisto în taină s-a dus la Muntele Sacru, ca să citească faptele Atlanților. Acei soți au plecat. Minunatul domn a văzut ce soartă vor avea acei oșteni. Către seară, el spre răsărit a plecat, hrănindu-se cu esența (roua) pământului. Românii de cocon au uitat. Întrebandu-i Remo, acei slujitori ai regelui în jos au privit de cel viteaz tăcând.
Mare Boerovisto s-a întors la Câmpia Întinsă, la ceata lui. Şi venind un nour fioros, domnul s-a adăpostit. Şi diavolul cel mare a apărut, ademenindu-l cu viața lunga. Dar cel sfânt i-a zis întunecatului ca mereu Îl va preamări pe Sabelo, conducătorul care veghează Țara Vitejlor cea Divină.

Lexic:
BOEROVISETO- „Boerovisto”
A TICEO- „în taină”. cf. rom. a tăcea
TOCEZ- „s-a dus”. cf. rom. a(se) ducea.
STEO- „sacru, ceresc”. cf.rom. stea; a şti.
MONTO- „muntele”
ES HO- „ ca să”.
CETEO- „citească”
FAHTOE- „ faptele”
ATLANTO- „ Atlanților”.
ON COMPEO- „s-a urcat; s-a înălțat; s-a umflat”. cf. rom. a se îngâmfa; câmp; câmpie ; scump.
IGE SARSIO- „ la izvorul; la limpezime”. cf. fr. source „sursă”, Sân-Georz; Sânjorz.
TOLOGO- „înşelepciunii” cf. rom. tâlc; a înțelege.
POYRAOY- „părăsind; lăsând; curgând”. cf. rom. a părăsi; a pieri; pârâu
ARMOSO- „oastea; luptătorii”. cf. rom. armie; armaş.
RIOMONO- „Românilor; Geților; uuminoşilor”. cf. rom. lumină; Român; Rohman; rumen; romaniță.
GIEOAE SOHY- „acei soți; acei bărbați”. cf. alb. shoq „soț”;
SUCI-DAVA- cetate în Dacia.
SARGERY- „ au plecat; au mers; s-au mişcat”. cf.rom. surugiu; soroc; sorcovă; zurgălăi; SARGIDAVA, variantă ZARGI-DIAVA- cetate în Dacia; SARGETIAS- râu în albia căruia Decebal ar fi ascuns tezaurul regal dacic.
SODE - «minunatul; profetul;învățatul» cf alb.sodit «a contempla» ; rom ciudă(arh) «minune»
ZETO -»domn ;cel ce ajută».cf alb zot «stăpân; domn; Dumnezeu.
VIZ - «a văzut»
EREYSETO - «(ce) soartă».cf.rom.ursită;rost.
AEVO - «Vor avea»
GEO ARMOSO - «acei oşteni».
ROTO - «către,în preajma».cf.rom.roată;rude
SERY - «a serii».
ON - «el». cf.rom.un; rus.on»el»
LA RY-SYRE - «spre Răsărit; de la Soare». cf.rom.a răsări; răsură,Soare.
ON SARGERY - «el a plecat».
HALIZICO - «hrănindu-se; care (se) hrăneşte».cf.rom.haluşcă (reg) «sarma»;haluşte(reg) «tăiței»; iliş (arh) «hrană»; găluşcă ; alb.gjelle,»mâncare».
LO RIRE - «cu esența;cu rouă;raritate;.cf.lat.roris»rouă»;rom.rar;RORAMIS-localitate în Scythia Minor.
TERE - «pământului».cf.lat.terra»pământ»;rom.țară ; țărână.
RIOMONO - «Românii ; Geții».
A SOON - «de cocon; de prinț; de fiu; de copil» cf.rom.sân.
HO ITO - «au uitat».
GEORIND - «întrebând».cf.rom.cerând
OY - «pe ei».cf.rom.îi
A-OTO - «acei».cf.alb.ata «acei»;ato»acele»
CEOFZ - «slujitori;războinici;răi.cf.alb.cafullon «a lătra»;rom. a ciupi; a ciopli; cioflingar; ciuş; japiță.
FEZELEOU - «ai regelui» celui înalt; care conduce». cf.rom. vesel; vâslă; fasole.
GEOOS - «în jos»
ZIDO - «au privit; au observat». cf. alb.sodit «a contempla».rom. jude; zid.
YE NOVALY - «(de) despre cel viteaz». cf.rom. a năvăli.
TAHO - tăcând «.
MATO - «marele».cf.alb.i madh «mare».
BOEROVYSETO - «Boerovisto».
SOGIO - «s-a întors».cf.rom. a suci.
LO SYS - «la câmpie».cf.rom. şes.
TASO - «întinsă» cf.rom.des.
SYS TASO era,desigur, Bărăganul, unde se afla Helis,cetatea natală a lui Boerovisto.
HO SETRO - «la ceata».cf.rom. şatră.
E SOY - «a sa».
E FELO - «şi venind».cf lat.volo «a zbura».
O NOYR - «un nour».
FYLO - «fioros».cf.alb.bole «şarpe mare» rom.fior.
SOT - «domnul»; bărbatul.cf.alb. zot «domn»;rom.soț.
AM LIOCOTO - «s-a adăpostit; s-a ascuns».cf.rom. lacăt.
OJ DAPOLO - «şi diavolul».cf.rom.diavol; tiflă.
O MAE - « cel mare».cf.rom. cel mai.
EI ROSERO - «a apărut».cf.rom. a răsări.
ATEMINIS - «ademenind».
OE VOYO - «cu viață». cf. rom. viu; vioi.
YON - «lungă; mare; multă». cf. alb. hyjni» divinitate;zeu».rom.Ion-titlu voievodal.
SO PIOPO - «dar cel sfânt».cf. rom. popă; păpuşă.
TEIC - «a zis».cf.rom. a zice.
CENEOY - «întunecatului; cenuşiului». cf. lat. cinis «cenuşă».
ON SAMYM - «că mereu; că mult; înalt». cf. alb. shumim «înmulțire; creştere».
GE LOYSO - «va preamări;va lăuda». cf. lat.laus «laudă; elogiu».
I SA-BELO - «pe(la) Sabelo;-pe cel frumos;pe cel viteaz».cf.lat.bellus»drăguț;bun». bellum «război; luptă». rom. savai; sabie.
RYOMI - «conducătorul;cel ce duce». Tatăl lui Boerovisto.cf.lat remus «vâslă».
VASI - «(care) veghează». cf.rom. văz;vis.
DAVO GETO - «Țara Geților».
DYO - «cea divină».cf.lat.deus «zeu»;rom.zău!

AEPC
Asociaţia Editurilor cu profil Pedagogic şi Cultural
UNIVERSUL şcolii
Diploma
Se acordă D-lui dr. Napoleon SĂVESCU, ca recunoaştere a contribuţiei deosebite din anul 2005, în domeniile educaţiei, învăţământului şi culturii, precum şi pentru întreaga sa activitate de promovare pe plan intern şi internaţional a valorilor româneşti autentice.
26 noiembrie 2005
Preşedinte juriu

La festivitatea de decernare a premiilor anuale a „Asociaţiilor Editurilor cu Profil Pedagogic şi Cultural" Fundaţia Dacia Revival şi preşedintele ei dr.Napoleon Săvescu au fost răsplătiţi cu câte o diplomă de recunoaştere a meritelor aduse in dezvoltarea învăţământului şi a culturii româneşti şi în mod special pentru organizarea congreselor internaţionale de dacologie.

AEPC
Asociaţia Editurilor cu profil Pedagogic şi Cultural
UNIVERSUL şcolii
Diploma
Se acordă Societăţii "Dacia Revival International", ca recunoaştere a contribuţiei deosebite din anul 2005, în domeniile educaţiei, învăţământului şi culturii şi în mod special pentru organizarea congreselor internaţionale de dacologie.
26 noiembrie 2005
Preşedinte juriu

Profesorul Rudan demonstrează şi acuză:

EPOPEEA MISTIFICĂRII ISTORICE LA SARMISEGETUSA REGIA

Prezent pentru câteva zile în Munţii Şureanu pentru a vizita cetăţile dacice, profesorul Rudan, cercetător competent al istoriei dacice a acceptat să acorde un interviu publicaţiei noastre.

Sit arheologic în zona porţii de vest distrus cu excavatorul

Domnule profesor, o incursiune în peregrinările dumneavoastră prin munţii Şurianului cred că este binevenită la începutul discuţiei noastre. Cum a început aventura dumneavoastră dacică?

Pe la sfârşitul anului 1992, o echipă de cercetători ruşi au analizat o serie de fotografii satelitare realizate pe verticala Munţilor Şurianului. Din această analiză, ruşii au observat vestigii arheologice pe o zonă foarte extinsă. Potrivit informaţiilor obţinute de la aceştia, este vorba de o suprafaţă de aproximativ 300 de kilometrii pătraţi. Ce este interesant, este faptul că aceste vestigii arheologice sunt altele decât cele reperate şi cercetate până la acel moment. În urma rezultatelor realmente surprinzătoare, comunicate de către echipa rusească, în 1994 Ministerul Lucrărilor Publice, şi Amenajării Teritoriului a organizat o echipă interdisciplinară cu specialişti din diferite domenii, echipă care a fost trimisă la faţa locului să verifice acele informaţii.Din echipă au făcut parte printre alţii, generalul Vasile Dragomir şef al Direcţiei Topografice Militare, care a lucrat

Fragment de ceramica dacica abandonat

în echipa noastră ca geodez, inginerul Iulian Constantin de la institutul Aqua Proiect, arhitecta Aurelia Ivaneş care a fost şi şefa proiectului iniţiat de MLPAT, academicianul Dorel Zugrăvescu specialist în geofizică, precum şi un colectiv de profesori de la Institutul de Arhitectură din Bucureşti. Şi eu am făcut parte din această echipă pe toată durata desfăşurării cercetărilor care s-au întreprins în acea perioadă. Surprinzător, informaţiile cercetătorilor ruşi s-au confirmat. Noi am corelat datele pe care le aveam până la acea oră din izvoarele antice şi din cercetările arheologice întreprinse până la acel moment, cu elementele noi pe care le-am verificat în această campanie. Ne-am bazat în special pe afirmaţiile lui Dio Casius, care afirma clar că în jurul Sarmisegetusei munţii erau întăriţi cu ziduri, dânduse astfel dimensiuni ciclopice prin multitudinea trăinicia şi mărimile acestora. Cercetările noastre au avut ca scop elaborarea unui studiu multidisciplinar în prima fază, pentru delimitarea siturilor arheologice din muţii Orăştiei, iar ulterior, urmau să se facă demersurile legale la nivelul ministerelor Culturii şi Lucrărilor Publice pentru cercetarea conservarea şi mai ales protejarea acestor situri.

Cercetările noastre s-au întins pe mai mulţi ani începând cu anul 1995 până în anul 1999.Pe parcursul acestor cercetări care, subliniez, au avut ca scop delimitarea siturilor istorice din zonă,au fost folosite metode nedistructive, în speţă, prin metode electromagnetice şi de teledetecţie. S-au folosit magnetometre de tip Partington de fabricaţie englezească de ultimă generaţie.Pe profilurile micromagnetice apăreau acele ziduri pe care le detectaseră cercetătorii ruşi, dar cel mai important lucru a fost că am reuşit reperarea a nu mai puţin de 2000 de terase antropice antice, în mare majoritate necercetate până în acel moment.S-a dovedit că aceste terase îşi păstrează în bună parte şi astăzi planeitatea şi orizontalitatea ,sunt terase prevăzute cu sisteme de drenaje şi în subsolul multora din ele au fost reperate diverse vestigii, mergând de la sanctuare, la edificii publice antice.

Care ar fi cele mai importante descoperiri pe care le-aţi făcut în această perioadă şi care ar fi particularităţile care fac notă discordantă cu ceea ce se ştia până la acel moment?

Pe parcursul celor 5 ani de cercetare noi am mai localizat încă cel puţin 8 cetăţi fortificate în zona Munţilor Şurianului. Am detectat de asemenea zeci de kilometrii de reţele de alimentare cu apă formate din conducte tipizate din ceramică standardizate, conducte principale conducte de aducţiune, secundare de distribuire, rezervoare de captare şi de decantare a apei potabile, inclusiv filtre ceramice perforate pentru a reţine impurităţile.O parte dintre aceste reţele sunt active şi în zilele noastre, unele gospodării risipite prin plaiurile montane folosind aceste conducte pentru alimentarea cu apă. De pe platoul Târsa până la Sub Cununi, pe Piciorul Muncelului,în zona Comărnicelu au fost reperate şi localizate o serie de vestigii de tip sanctuar, majoritatea sanctuare cu forme rectangulare cu excepţia celui din pădurea Comărnicelului unde am reperat un sanctuar circular cu totul deosebit. Cercetat de cei de la Institutul Pro Domus acesta s-a dovedi a fi format din discuri de calcar deosebit de fin şlefuite, aşezate într-un mod care aduce cu soarele de andezit de la Sarmisegetusa.

După ce ne-am convins că cetăţile actuale cunoscute şi cercetate, erau împânzite de aceste reţele de apă, am început să ne punem întrebarea ce reprezintă acele cisterne de apă cunoscute deja la Blidaru sau la Sarmisegetusa. Am luat şi am analizat în amănunţime situaţia de la Blidaru unde cisterna este în afara zidurilor de apărare a cetăţii şi la o cotă mult inferioară nivelului de locuire. Pe întreaga suprafaţă a cetăţii, a fost reperată o întreagă reţea de alimentare cu apă, care conducea apa de la o sursă de la un nivel superior cetăţii. Şi apoi primul lucru pe care îl face asediatorul unei cetăţi este distrugerea alimentării cu apă. Era astfel foarte uşor să distrugă o alimentare aflată în afara cetăţii care nu beneficia de o apărare corespunzătoare. Biochimiştii din echipa noastră au prelevat probe care au demonstrat permeabilitatea pereţilor cisternei, lucru demonstrat şi în timpul unor ploi torenţiale la care am fost martori, studiind posibila acumulare a apei. Apa nu se acumula în această cisternă, ci dimpotrivă se infiltra prin pereţii ei. În urma acestor observaţii am juns unanim la concluzia că în realitate nu putea fi vorba de o cisternă de acumulare a apei potabile ci de un bazin de decantare a apelor reziduale care se scurgeau din interiorul cetăţii.

Şi apoi este ilogic ca dacii să se bazeze pe apa de ploaie care putea, sau nu putea să cadă, atunci când înălţimile din jurul cetăţii sunt pline de izvoare cu apă bună şi care erau captate la o adâncime apreciabilă,

prin acea rețea de conducte. Trebuie remarcat în contextul respectiv că această teorie bazată ştiinţific şi palpabil nu a fost agreată de cercetarea istorico-arheologică existentă la acea ora. Ba mai mult majoritatea cercetărilor întreprinse în acest vast program au fost puternic şi nejustificat contestate de cei care de zeci de ani au transformat Munţii Şurianului într-o adevărată feudă acolo unde numai părerile şi cercetările lor sunt valabile.

Pentru că aţi amintit de acest lucru, cum aţi colaborat cu colectivul de cercetare condus de profesorul Glodariu care an de an întreprinde cercetări în zona Sarmisegetusei?

Iniţial s-a pornit cu stângul ca să spunem aşa. În 1995 am avut ca primă etapă de cercetare Sarmisegetusa Regia, şi vă rog să reţineţi că era vorba de o cercetare nedistructivă doar prin metode electromagnetice, profesorul Glodariu ne-a interzis accesul în zonă. Cu toate că deţineam nouă aprobări misteriale pentru realizarea acestui proiect pe un ton foarte iritat acesta ne-a replicat că acolo în subsolul Sarmisegetusei sunt tone de aur iar el este cel împuternicit să administreze acel loc. Alături de toate aprobările pe care le aveam unele semnate chiar de miniştrii acesta ne-a mai cerut aprobare de la Ioan Opriş care la vremea aceea era director în Ministerul Culturii. Am obţinut şi această aprobare şi atunci relaţiile s-au detensionat într-o oarecare măsură. Un singur lucru nu a putut fi mediat şi anume aducerea unei echipe de arheologi de la Bucureşti. Sub nici o formă şi fără nici un fel de comentariu, bineînţeles şi fără argumente, profesorul Glodariu a interzis accesul acestora în siturile din preajma Sarmisegetusei. Eu nu vreau să judec ce a făcut bine sau ce a făcut rău profesorul Glodariu, dar refuzul său de a colabora cu cei din Bucureşti mi s-a părut păgubos pentru cercetarea în general a Sarmisegetusei. De pildă turnarea de beton armat peste un sit cercetat doar la suprafaţă, aşa cum s-a făcut pentru susţinerea terasei a X-a a fost condamnată nu numai de cercetători români ci şi de istorici şi arheologi din străinătate, care au considerat o barbarie să se procedeze în acest fel. Observăm acum, că prin aducerea de pământ peste acele betoane, se încearcă astuparea acestei inepţii care cu siguranţă va fi taxată de generaţiile viitoare de arheologi. Mai mult în adâncimea terasei în urma detecţiilor electromagnetice au evidenţiat cel puţin şapte metrii de sit necercetat.

Un alt sit reperat de noi prin aceleaşi metode a fost cel de la poarta de vest. După ce i-am comunicat profesorului Glodariu acest lucru, la scurt timp a fost adus un excavator iar acest sit a fost săpat şi distrus împreună cu tot materialul areheologic existent. Pământul rezultat din excavare a fost deversat peste terasa care găzduise până în anii 70 Marele Sanctuar patrulater de calcar construit pe vremea lui Burebista sanctuar distrus de autorităţile comuniste. Se pregătea pe atunci vizita lui Ceauşescu şi situl de la Sarmisegetusa trebuia să arate bine. Între timp s-a mai turnat şi o placă de beton care chipurile să susţină terasa. În consecinţă la refacerea acestui sanctuar prin 2000, din cauza acestui beton, nu au mai putut fi respecate cotele comunicate de echipa Daicoviciu la descoperirea iniţială a sanctuarului. Astfel profesorul Glodariu şi cei care au aprobat refacerea acestui sanctuar în condiţiile date, au mai bifat un capitol în epopeea de mistificare a adevărului istoric la Sarmisegetusa. Şi dacă ne gândim că multe din componentele originale ale zonei sacre au fost înlocuite cu replici din beton, care nu au absolut nici o valoare ştiinţifică, avem un tablou complet a felului în care se cosmetizează voit şi ilogic acest sit. Participanţi la Congresul Internaţional de istorie Oxford 1995 au fost oripilaţi când au văzut aceste betoane care nu au nici cea mai mică legătură cu realitatea.

Este clar că lucrurile nu stăteau tocmai cum trebuie acolo. Aţi comunicat toate aceste observaţii profesorului Glodariu?

Ar trebui să vă răspund la acestă întrebare relatându-vă un episod semnificativ din relaţiile pe care le-am avut cu echipa profesorului Glodariu. Echipa noastră a localizat şi a detectat o conducta antică de alimentare cu apă care era orientată către fosta aşezare civilă de la Sarmisegetusa Regia. După ce am trasat în plan de situaţie poziţia conductei respective, fireşte arheologii locali au făcut unele verificări şi sondaje pentru a se convinge că ceea ce susţinem noi corespunde sau nu realităţii din teren. Pe terasa pe care este amplasată vechea cabană a lui Daicoviciu, am poziţionat o conductă principală de alimentare cu apă având un diametru de aproximativ 40-47 cm din elemente tipizate. În urma sondajului efectuat de către echipa profesorului Glodariu, revenind în acel loc după o lună de zile, am constatat că pe o lungime de aproximativ 10 metrii a fost descoperită acea conductă.

Am găsit-o spartă în bucăţi şi abandonată. La realizarea profilelor micromagnetice pe conducta respectivă, noi am constatat o masă compactă şi nu cioburi sau fragmente de conductă. Din fragmentele respective care erau destul de mari arheologii şi-au încropit o vatră de foc pe care şi-au instalat cazanul de pregătit mâncarea. A fost ceva de-a dreptul monstruos ceva ce rar se poate vedea într-o întreprindere arheologic. Nimeni nu a vrut să comenteze acest fapt când am adus la cunoştinţă celor în drept asemenea dezastru.

Folie antinca din aliaj neferos abandonată linga sondajele arheologice

Tot ce aţi relatat până acum sună cam ciudat. Ce credeţi, unde s-ar putea încadra cele relatate? În zona neprofesionalismului sau mai degrabă în cea a relei intenţii cu care ar putea fi tratată acestă zonă?

Este vorba mai degrabă de o minimalizare a importanţei pe care această zonă şi civilizaţia dacică în general o au. Din discuţiile pe care le-am avut cu profesorul Glodariu şi mai ales din ceea ce dânsul scrie în lucrările sale, reiese că dacii au fost un popor migrator care a apărut de nu se ştie unde,că s-au aşezat pe aceste meleaguri ca apoi să dispară complet într-o altă perioadă. Susţinerea afirmaţilor că dacii nu au depăşit o organizaţie tribală şi nu au depăşit o cultură a lemnului, nu sunt numai lucruri jenante dar şi cel puţin hazardate. Ei decretează că sanctuarele erau din lemn, fiind acoperite în cel mai fericit caz cu şindrilă sau cu paie şi chiar propun reconstituirea lor în acest registru al unei civilizaţii primitive. Or să ne ierte Dumnezeu, noi am descoperit tone de ţiglă antică în sit, o ţiglă de foarte bună calitate. Oricine poate găsi şi acum prin pădurile din apropiere resturi de ţiglă de formă şi dimensiuni identice cu ţiglele redate pe columnă. Ori columna este un element de referinţă în cercetarea istoriei dacilor. Nu mai vorbim de descoperirea de la cetatea Piatra Roşie unde în strat de locuire dacică a fost descoperit chiar de arheologi ţiglă.

Cel puţin din punct de vedere arheologic, nu poţi să emiţi o teorie şi să o baţi în cuie atâta timp cât cercetarea civilizaţiei dacice în general şi a Munţilor Şurianului în special nu a depăşit 20 la sută din volumul total oferit spre cercetare. Toate aceste teorii care refuză evidenţele duc mai degrabă spre o acţiune premeditată, îndreptată spre civilizaţia dacică.

Credeţi că această tendinţă de minimalizare a valorii fondului dacic este o modă actuală, sau mai degrabă poate fi o moştenire a şcolii Daicoviciu?

Cred că mai degrabă este o moştenire. Noi ne aflăm de fapt în faţa unui lanţ al slăbiciunilor.Odată apărute nişte lucrări bine fundamentate ştiinţific, aşa cum susţin arheologii, în fond fundamentate superficial, ele au rămas bătute în cuie. Teoriile au devenit certitudini care au scris istoria cea de astăzi. Nimeni nu le-a combătut sau dacă a făcut-o, a făcut-o fără vlagă. Majoritatea au apărut în perioada comunistă când polemica era ca şi inexistentă, când politicul dădea tonul la orice. Din aceste teorii, din aceste scrieri, s-au elaborat lucrări de diplomă a studenţilor absolvenţi, s-au elaborat lucrări de doctorat, s-au obţinut titluri de doctor şi alte titluri ştiinţifice. Este firesc în acest context, ca cineva care a obţinut un astfel de titlu să nu nege acum, ce a afirmat odată cu titlu de certitudine. Şi aşa din compromis în compromis am ajuns la situaţia jalnică în care ne aflăm.

Cred că această tendinţă de minimalizare de care vorbeam, este ceva concertat şi nu oricum, ci foarte bine pusă la punct. Să dea Dumnezeu să mă înşel, dar eu cred că iniţial acţiunea asta vine de dincolo de hotarele noastre. Acolo unde s-au făcut sau se mai fac jocurile. Un popor care nu are trecut, sau are un trecut de care se jenează, poate fi manipulat mai uşor, după placul unora. Adică poţi să-l împingi din punct de vedere

Resturi ceramice ale unei conducte principale distruse cu târnacopul de arheologi

politic în orice direcţie doreşti. Bunăoară să ne amintim când şi cu acordul cui ne-am numit ca ţară România fapt care nu s-a decis în interiorul graniţelor noastre. O altă explicaţie este greu de găsit.

Haideţi să tragem o concluzie la cele discutate până acum. Care este situaţia Sarmisegetusei acum în opinia dumneavoastră şi ce se poate face pentru remedierea situaţiei ?

Sarmisegetusa nu mai este nici măcar în proporţie de 10 la sută ceea ce a fost la descoerirea ei la începutul secolului trecut. Aproape nimic nu mai este la locul său acolo.Toate au fost mutate dintr-o parte în alta, s-au umplut sanctuarele cu replici din beton sau calcar care nu au nici o valoare ştiinţifică. Cu ani în urmă prin 1995 la Academia Română programul de restaurare a Sarmisegetusei a fost aspru criticat ca fiind necorespunzător şi elaborat de nespecialişti. S-a decis astfel oprirea restaurării şi implicit oprirea înlocuirii componentelor originale cu replici din beton. Profesorul Glodariu prezent la reuniunea în care s-au adus critici la acest program, a replicat că atâta timp cât dumnealui deţine proiectul respectiv, aprobat iniţial de Ministerul Culturii, va înlocui în continuare componentele originale cu replici. Aceasta este adevărata situaţie la Sarmisegetusa.

Ce părere aveţi de faptul că anul acesta au fost descoperite în Incinta Sacră mai multe gropi pline de gunoi şi astupate cu pământ? Constituie acest act respectarea vreunui articol din codul deontologic al arheologilor sau este pur şi simplu dovada unei crase lipse de educaţie ?

Nici nu mă miră şi nici nu mă surprinde acest lucru. Nu cred că este prima data când gunoaiele menajere rezultate în urma taberelor de arheologie au fost îngropate. Această atitudine dovedeşte o crasă lipsă de respect faţă de actul arheologic în sine. Mai putem oare vorbi în cazul acesta, despre un sit arheologic care ar putea fi cercetat peste 100 de ani de pildă, şi cu mijloace pe care evoluţia tehnicii le-ar arunca în bătălia descoperirii adevărului istoric ? Nici vorbă de aşa ceva. Acele locuri infestate de gunoaie reprezintă tot atâtea locuri moarte din punct de vedere arheologic.E mare păcat şi un lucru de condamnat. Şi mai dovedeşte ceva această atitudine. Cercetători români mai pe la colţuri precum şi cercetători străini, care s-au încumetat să cerceteze şi să observe fenomenul, afirmă că Sarmisegetusa Regia este supusă unui proces deliberat de distrugere. De ce şi care sunt scopurile alţii trebuie să răspundă la aceste întrebări. Din păcate odată cu trecerea timpului aceste întrebări vor rămâne fără răspuns.

Ceramică distrusă de excavator

ZAMOLXIS PRIMUL LEGIUITOR AL GEȚILOR

Carolus Lundius

De ce trebuie să auzim de la Carolus Lundius despre Zamolxis ca fiind cel care a dat lumii primele legi scrise?De ce nici unul din istoricii noştrii nu-l pomeneşte? Oare de ce suedezii se mândresc cu ce noi refuzăm să ne mândrim?Când oare istoria noastră în loc să înceapă cu înfrângerea noastră ,cu sfârşitul nostru ca stat,cu înfrângerea lui Decebal,va începe cu istoria Daciei şi a regilor ei ?

Iată de ce ne facem o datorie de onoare în a publica în serial întregul volum ZAMOLXIS PRIMUL LEGIUITOR AL GEȚILOR.

Prima ediție a acestui volum sub titlul Zamolxis Primus Getarum Legislator scrisă de Carolus Lundius a apărut în Suedia în anul 1687.Am găsit-o rătăcită într-un anticariat din Upsala-Suedia,de unde am cumpărat-o la un preț mare,încredințând-o spre traducere doamnei Maria Crişan.

Dr. NAPOLEON SĂVESCU

Rezumat Cap. VII, 1-5 §1. Care este teologia lui Zamolxis? Locul unde se vorbeşte în Scrierile Eddice despre fericire în viața viitoare a celor drepți şi este descrisă şi expierea celor care au săvârşit rele. §2. Odin este considerat tăinuitor al celor morți în războaie înainte de vreme, de moarte violentă; aşadar locul lui este în Walhala. §3. Consensul general al tuturor popoarelor despre Dumnezeu şi anume că el este creatorul şi arhitectul lumii, de o bunătate fără margini şi că întreaga lui operă a dus-o perfect la bun sfârşit. §4. Din monumentele Eddice ale profanilor aflăm că lumea aceasta va trebui să fie distrusă prin foc. Sunt stimați cei mai vechi filosofi ai lumii şi în primul rând stoicii. §5. Despre fericirea după moarte a celor cinstiți şi despre chinurile la care sunt supuşi cei necinstiți cântă, de comun acord, toți poeții acestei națiuni.

CAPITOLUL VIII, 1-5

§1. În cele mai vechi documente suedeze, Scrierile Eddice, se distinge Theologia lui Samolse care este, în acelaşi timp, şi cea a celor mai vechi cetățeni ai Sueoniei; se face deosebire între viața viitoare a celor drepți, dusă în fericire şi cea a celor răi, dusă dimpotrivă în nefericire, la zeii subpământeni: “ Han smijdadi Himen och alla eign theira / och hit thad mest er / han giorde mannen / och gaf honom Ond tha er lisswa skilide och alldrey tijnast / that lijkame fara till mulldar eda brenna till asku / och skulu allir men listiwa their riet eru sidader oc wera nied honom sielsum / thar sa heiter Gimle edur Wingulff / enn Wonder menn fara till heliar / oc thadan i Nistheim” (Myth., III) (“Dumnezeu însuşi a făcut cerul, pământul şi toate cele care se găsesc pe el, şi, ceea ce este nemaipomenit, a făurit omul, al cărui suflet i l-a introdus în trup ca nemuritor, căci corpul poate fi prefăcut în pulbere sau, dacă este ars, în cenuşă. Cei drepți trăiesc veşnic împreună cu El în Gimle sau Wingulff; cei nedrepți însă, sunt aruncați la zeii subpământeni”). Despre Helis şi Nistheim se vorbeşte mai pe larg în alt loc din Edda; şi nu mai puțin despre Gimle, unde acest cuvânt este încărcat de o foarte demnă notare şi laudă: “a sunnanwerdum himens enda er sa salur er allra er segur stur / oc Biartare en Solen er Gimle heiter / han skall standa tha bade hestur farest himmen oc iord / oc byggia than stad göder men og Niettläter om allar allder” (Myth., XV şi XVIII) (“ în partea sudică a cerului se vede cel mai frumos templu şi cu un soare mai strălucitor decât oriunde pe care localnicii îl numesc Gimle. Acesta va dura cât timp vor fi focul, cerul şi pământul şi acolo vor locui în vecvi cei cinstiți şi drepți”). Nordur-ii însă (vezi Myth., XLIX şi urm.) sunt aşezați, după Documentele Edda, în partea nordică, adică la zeii inferiori (subterani). Vezi şi Myth., XLIX şi urm.

§2. Zeul Odin este considerat paznicul (tăinuitorul) tuturor celor care au murit în războaie, aşa cum este zugrăvit şi în Edda: “pvi ad hans (Odins) askasynir eru allir peir er i val falla. Han skipar peim valholl” (“fiii lui mult iubiți sunt toți acei care au pierit în războaie, de moarte violentă; aşa că fiecare îşi are locul său rezervat în Valhalla”). Cum Odin mai este numit şi zeul sângeros, toți fiii lui mult doriți se bucură de acelaşi epitet ornant. El mai este numit şi Walsadur / Wingner / Walhallarvisir (“părinte al celor măcelăriți, tăinuitor şi şef al sufletelor”). În Valhala, la servitul cupelor (la ospețe) sunt folosite Parcele. Din nou Edda: “Sva heita peir Grimismalum er Piona i Valhaullu bera drick oc geta bordbunadar oc olgagna. Hrist oc Mist vil ag ad mier horn beri. Skegold, Skaugul Hildr oc brudr, Hlauk oc oc Heriana, Gioll oc Geira, Haup oc Rangridr oc Reginlief paer bera hverium ol” (“Astfel se numesc cele care îşi ofereau serviciile

celor care veneau la ospețe, erau paharnici, aşezau tacâmurile pe mese, cupele şi serveau oaspeţii. Rista şi Mista îmi aduc cornul plin de bucate. Skegold, Skaugul, Hildr brudr, Hlauk, Heriana, Gioll, Geira, Haup, Rangridr şi Reiginlief, bere"). zuon este o bere făcută din plante la popoarele nordice, numită zython, iar popular cerevisia. Despre zuon vorbeşte şi Tacitus pomenind-o ca o băutură specifică Svionilor şi preparată din orz ori din grâu şi este întrucâtva asemănătoare vinului.18

§3. Este bine de notat următorul lucru: Toţi oamenii, până la ultimul, sunt de comun acord că nu au aceleaşi gusturi şi nici nu simt la fel. Părţile superioare ale corpului pot fi curăţate cu ajutorul eleborului alb (o plantă din familia ranunculaceelor folosită ca purgativ; mai de mult se credea despre ea că vindecă nebunia, n.t.), dacă întâmplător, le-a tulburat primul contact cu universul (apoi, cu părţi ale acestuia ca cer, pământuri, mări), când oamenii au văzut chipurile lor - Soarele, Luna şi celelalte stele; şi pe măsură ce înţelegeau vârsta maturităţii, varietăţile, precum şi schimbările survenite în timp, au început să înţeleagă şi toate legăturile dintre ele aşezate în reguli bine rânduite; apoi când şi-au dat seama că universul este construit de aşa fel, încât în el toate sunt de admirat, până într-atât de proporţionate sunt, este pretutindeni frumos şi desăvârşit, sub toate aspectele sale şi în absolut toate părţile componente, s-au refugiat la sânul lui Dumnezeu, cel mai mare şi cel mai bun şi nu atât ca arhitect care crease toate aceste perfecţiuni graţie bunătăţii sale şi puterii sale nemărginite, cât mai ales ca Înainte-stătătorul, care, printr-o bunătate desăvârşită, egală cu natura lui şi printr-o forţă de aceeaşi mărime, a pus-o în mişcare, o conduce şi o stăpâneşte şi care a judecat foarte drept, dând oamenilor daruri sau pedepse ca unul care era aşezat deasupra tuturor. Iată de ce, în atâtea şi atâtea tulburări, întortocheri de drumuri, în noianul atâtor treburi şi atâtor neînţelegeri, este nevoie să se statueze adunări ale oamenilor în care să se discute despre dreptul celor asociaţi. Care opinie, în realitate pornită din inimile filosofilor şi ale celorlalţi oameni mai răsăriţi, nu putea fi trecută cu vederea; vezi şi Cicero (lib. I, De Leg., lib. II, De nat. Deor.), precum şi capitolele pe această temă din Timaeus a lui Platon (Scip. Somn., De universitate).

§4. Şi după cum aflăm din Documentele Eddice, această lume unică ar fi trebuit să piară în flăcări, date care concordă cu cele ale filosofilor şi ale primilor stoici. Vezi Eddice (Mythol. XV spre final) şi Cic. (lib. II, p.m. 49). Cicero (Acad. Arist., lib. I, De Coelo, c. IX) spune că "într-o zi această lume va dispărea prin foc". În această problemă, Platon şi Aristotel s-au dovedit a fi mai înţelepţi, afirmând că Dumnezeu nu ar vrea ca lumea să piară, chiar dacă ar fi socotit-o rea şi de aceea a făcut-o veşnică: ton kosmon aidion (Arist. d.l.). Lumea este concepută fără început şi fără sfârşit, de aceea nu are nici loc de naştere (Cic., De Univers.).

§5. Referirile din monumentele Eddice, privitor la fericirea după moarte a celor drepţi şi la pedepsirea, chiar şi răstignirea celor nedrepţi în iad, concordă cu tot ce au spus poeţii, aproape ai tuturor neamurilor. Varro numeşte iadul "infern întunecos". Vezi Borrichius (Cogit. de Var. lat. Ling. act. et voc. Infernus şi Analect. XVII). Aeschyl (Prometeu) îl numeşte aperanton tartaron ("nesfârşitul Tartar"), Homer tartaron heroenta ("tartarul cel întunecos", Il., IV, p.m. 256, v. 29); Tacitus (Hist., lib. V, c. V) îl numeşte ceva opus celor cereşti, iar Cicero (lib. II, prop. fin. De Legibus) vorbeşte de legile încălcate de către cei care ajung în iad. Strălucitul Cellarius (De Barbar. et Idiotis., c. VII, p. 199), din grijă pentru Posteritate, foloseşte pluralul inferna, idee apărată şi de Solinus (Legiplean), care a scris în latină şi de Lactanţiu (apologist creştin, supranumit "Cicero al Creştinătăţii", sec. IV A.D., n.t.), ambii luându-l martor pe Lucretius (lib. V, De R. N., p.m. 201), care, de asemenea, foloseşte pluralul inferna; la Tacitus (Histor., lib. V, c. 5) vom găsi acelaşi respect pentru plural - infernis - în dat.-abl.; nu mai puţin la Cicero (lib. II, spre final, De legibus), iar Vergilius în Eneida (lib. V, p. 247, 251 şi urm.) este şi mai convingător :

"Cei mai de-aproape de-aici sunt cei osândiţi prin năpaste
Însă locaşu-l au toţi prin judeţ hotărât şi prin soarte.
Minos ascultă şi scoate din urmă sortirea şi cheamă
Mutele gloate-mprejur şi le judecă fapta şi totul.
Cei amărâţi locuiesc pe câmpia din faţă, cei care
Singuri prin crime-şi curmară viaţa, şi urându-şi lumina
Sufletu-n ei l-au strivit. Şi-acum ei şi muncă şi lipsuri
Cât de cu drag le-ar trăi pe lumea din care fugiră!
Legea opreşte! Şi jalnici se uită la trista mocirlă."

Şi ceva mai încolo:

"Locul aici e, de unde se-mpart cărările-n două:
Drumul din dreapta spre Dis şi spre ziduri puternice pleacă;
Noi ne vom duce pe-aici în Elysium. Spre plinul de crime
Duce, spre Tartar, în stânga, că-i drumul spăşirii de rele."

Ceva mai departe:

"Gnosicul ţine pe-aici Rhadamanthus grozava domnie,
Dă răutăţii pedepse şi-ascultă, silind să-şi vădească
Relele cel ce pe lume mereu îşi dosise păcatul."

(*Trad. George Coşbuc)*

Acelaşi lucru spune şi Seneca în Herc. fur. (V, 750): "Nu unul singur e jude ce, după fapte, împarte judeţe, sortind fiecărui de jilţul înalt trepiedul. Căci unul e Minos din Knosos, un altul e Rhadamanthes ce crud pedepseşte pe răufăcător ca altora pildă să fie"

•